3 1761 04924574 9

PURCHASED FOR THE

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

FROM THE

CANADA COUNCIL SPECIAL GRANT

FOR

ECONOMIC HISTORY

93
391

VERKLARING

Van allerhande

zo GOUDE, ALS ZILVERE,

En andere

GELD-SPECIEN;

Ook van dingen, die voor geldt in gebruik zyn,
als mede van verſierde Munten.

TWEDE DRUK: de helft vermeerdert.

Waar by gevoegt een aantekening van eenige Perſonen,
die tot den Ouderdom van 100 Jaren en daar boven
geſtegen zyn.

ALS MEDE

Enige waarnemingen van 't jaarlykſe

STERFGETAL DER MENSCHEN,

enz. in zommige Vorſtendommen en voorname
Steden van Europa.

Te LEEUWARDEN,

Gedrukt by PIETER KOUMANS, Stads-Drukker in de Peper-ſtraat in de Jonge Ruyter, 1746.

FRIES GENOOTSCHAP
ingevoerd

VERKLARING

Van allerhande

20 GOUDE, ALS ZILVERE,

En andere

GELD-SPECIEN;

Ook van dingen, die voor geld in gebruik zyn,
als mede van verscheide Munten.

TWEEDE DEEL: de helft van [illegible]

Waar by gevoegt den aantekening van eenige Perfumen,
die uit den Ouderdom van 100 Jaren en den landen
[illegible] zyn.

[illegible]

Eenige waarnemingen van 't jaarlykse

STEEGSTAL DER MENSCHEN,

enz. in zoo[illegible] Verstandigen en voorname
[illegible] van Europa.

LIBRARY
JUN 13 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

CJ
67
V47
1746

Te LEEUWARDEN,

Gedrukt by PIETER KOUMANS, Stads-Drukker in de Peper-
straat in de Jonge Ruyter, 1746.

VOOR-REDEN
Aan den Gunſtigen
LEESER,

HOewel myne intentie was geweeſt het by deze Verklaring der Geldſpecien te laten, zo ben echter van gedachten verandert, zynde voornemens hier by te doen een Aantekening van tusſchen de 20 en 30 Perſonen die 100 jaren en daar boven zyn oud geworden. Wat

nu den loop der natuur betreft omtrent 't leven, dat is bekent, dat de dagen der jaren ons levens zyn 70, of de ſterke en gezonde van ingewanden 80, en weinigen gevonden worden die daar boven ſtygen. Echter, ſchoonwe beſluiten moeten en mogen dat het leven doorgaans kort en broos is, hebben evenwel de Schryvers der Nieuws-papieren ons van tyt tot tyt wederom deze ſeldzame voorbeelden opgelevert van menſchen, die ſeer lang geleeft hebben. In de gewyde en ongewyde Schriften vind men daar van ook nog een goeden voorraad, welke te verzamelen van een groten omſlag zoude zyn, doch te gelyk niet ondienſtig; immers dit is zeker, dat de verſcheidentheit der gevallen en zaken, die daar in noodzakelyk moeſten voorkomen, niet dan aangenaam voor de Leeſers konden zyn, inzonderheit zo het een

en 't ander wat breedvoerig uitgehaalt wierde. Nog werden hier bygevoegt enige Waarnemingen van het Jaarlykſe Sterfgetal der Menſchen niet alleen in zommige Vorſtendommen en voorname Steden van Europa, maar ook een Aantekening nopens 't getal der Kinderen welke gedoopt, als mede der Perſonen die ſig in den Echtenſtaat hebben verbonden, en van meer andere Wetenswaardige Zaaken. Vleyen ons ondertuſſchen, datwe de meeſte Leeſers geen ondienſt zullen doen, wanneerwe daar inlaſſen enige weinige en door ons vermeerderde Tafelen uit N. Duyn; waar in 't getal der Jaarlykſe Geſtorvene van verſcheidene Steden, in een reeks agter een volgende jaren word aangeweſen, en dus met de Dood, die geen Ondermaanſche dingen meer aanziet, en met deze Aantekeningen een einde maken. Dit was 't al

VOOR-REDEN.

Beminde Leeſer het geen wy van het een en het ander in deze Voorreden te zeggen hadden. Hoe gy nu meer nut uit dit alles trekt, en plaiſier daar in vindt, hoe aangenamer zulks zal zyn voor den Uitgever.

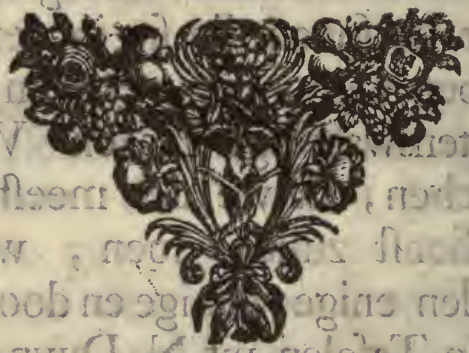

Dit

Dit zyn de zo Oude als Nieuwe SCHRYVERS,

Waar uit dit Werkje is zamen geſtelt.

Alkemade.
Benthem.
Bois. (*Du*)
Bruzen La Martiniere.
Budæus.

Coghe.

D' Aunoy.
Della Valle.

Emiliane.

Fitch.
Frankenberch.
Freſinga.

Gail.
Goudhoeve.

Halma.
Heemskerk.
Hout. (*Van*)
Houtman.
Hubner.

Leeuwen. (*Van*)
Leutholf.
Loon. (*Van*)
Lopez Di Sequira.

Macky.
Marin.
Meteren. (*Van*)

Mie-

Mieris. (Van)

Ocka Scharlenſis.

Pars.
Pitiscus.

Salmon.
Sande.
Schotanus.
Schneiduinus.
Smids.
Smith.

Tavernier.
Thevenot.

Vilalpandus.
Viſſcher.
Vooght van Rynevelt.

Weſterhovius.
Wiaerda.
Winſemius.

Zanten.

VERKLARING

Van Allerhande zo

GOUDE, als ZILVERE,

en andere

GELD-SPECIEN;

Ook van dingen die voor geldt in gebruik zyn; als mede van verſierde Munten, enz.

A.

baſſi, *Abaſſis*, een Perſiaanſche zilvere munt, die de Koning Schach Abbas eerſt heeft laten ſlaan, yder ſtuk geld 8 Meiſſenſche Groſſchen volgens Hubner. Doet $5\frac{1}{2}$ Chais van Baſſora, te Bagdad $2\frac{1}{2}$ Chais volgens Thevenot. Weſterhovius noemtſe *Abbas*, en zegt datze byna een halve Ryksdaalder of 12 Groſſchen waard zyn. By Wiaerda werdenſe *Abaſſe* geheten, en geſchat op omtrent $18\frac{1}{2}$ ſtuiver Franſch gelt.

Abbas, *Abbaſſe*, zie *Abaſſi*.

Acht-en-twintig, zie *Goudgulden*.

Acht-ſtuivers-ſtuk, zie *Langrok*.

Agtkante zilvere ſtukken, heeft men te Aſem of Acham, die de Koning ſlaan laat, zy hebben de waarde eener Ropy, en mogen niet uit 't ryk gaan.

Agt ſtuivers Langrok, zie *Langrok*.
Alberts-Daalder, zie *Daalder*.
Albus, by de Duitſchers *Weispfennig* genaamt, is te Frankfort aan de Main en elders in Duitſland een bekende munt, doet 2 Kruitſers of 8 ligte penningen volgens Weſterhovius. Hubner ſeit dat de *Albus* is zekere munt in de Opperrhynſche kreits.
Alexandrynſche Dragma, zie *Dragma*.
Altin, een Muscoviſche munt ter waarde van 3 Copecken, of 6 Moſſofekes; naar Duitſch gelt omtrent 1 Groſch volgens Weſterhovius. Hubner ſegt dat 't is een kleine Moscovitiſche munt, welke 3 Copeken waard is, en waar van 'er 10 een Griefem, 100 een Roebel uitmaken.
Altin noemen de Turken een gouden Ducaat, die 2 Ryxdaalders gelt, of 180 Aspers, ſomwylen minder.
Amandelen, (bittere) of Zeehoorntjes, die men Morentanden noemt, hebben de Mogolſche onderdanen voor kleinigheden in gebruik, waar van 'er omtrent 60 een halve ſtuiver waard zyn volgens Salmon. Wiaerda zeit in 't gebied van den Groten Mogol zyn wilde Amandelen, waar van 'er 40 in 1 Pecha gaan, de Indianen noemenſe Baden, zynde heel bitter en onbequaam om te eten.
Amber, gaat in 't Koningryk van Africa, Monemagi genaamt, in plaats van goude en zilvere munt.
An Angel, zie *Pond Sterling*.
Andries Gulden, vertonende St. Andries met zyn kruis, is Hollandſche munt, dede eerſt 18 ſtuivers, doch A°. 1496. op 28 ſtuivers geſet, ja naderhant tot 58 gereſen: elders vind dat een Sint Andries Gulden 1489. geſlagen weegt 2 Engelſen en 5½ aazen, de halve zyn ook van goud, wegen 1 engels 2½ aazen, en zyn genoegſaam gelyk als

de

de voorgaande, exemt dat 't kruis agter 't wapenschild niet werd gezien op de eerste zyde, en in de circumferentie geen jaargetal gestelt is, en dat uit het omschrift van de twede zyde blykt, dat dese penning Hollandsche munt is. Halma seit dat 1492. 1 goude Andries Gulden deed 18 stuivers. A°. 1586. onder Leicester 49 stuivers. A°. 1597. gerefen tot 53 stuivers. A°. 1603. tot 55 stuivers. A°. 1606. tot 56 stuivers. A°. 1608. tot 58 stuivers. A°. 1610. op 59 stuivers, en na 't jaar 1619. worden de goude Andries Guldens, van 74 stukken in 't Mark, in de muntzettingen niet meer gevonden.

Angelot, *Engelot*, een Engelsche goude munt waar op een Engel staat, men vind 'er weinig meer volgens 't getuigenis van Hubner. By Coghe doense 7 gulden. Benthem zegt datse in Engeland doen 10 ook wel 11 Engelsche schellingen.

Anzolos zyn veelkleurige glaze coralen die te Venetie gemaakt worden, en by die van Angola voor geld gaan.

Arentse Gulden is 1480. vyftien Krumsterten waardig, en doet 1488. 10 Embder Groten. Een Arents gulden wert in 't Drentse Landrecht gerekent tegen 27 stuiv: 8 penn.

Arobe, is 10 Karons in de heerschappy van de Grote Mogol.

Artine, doet 9 Kreutzers in Polen.

As, een kopere munt by de Romeinen, zynde 1 stuiver van 12 penningen waardy.

Aslanie, is een Duitsche Ryksdaalder, waar aan de Turken dese naam geven ter oorzaak van de Leeuw die men daar op ziet. *Aslam* betekent een Leeuw. Dese specie gelt in Turkyen 80 Aspers, zomtyts 75 volgens de Wissel-cours.

Asper, een Turksche zilvere munt, waar van 'er volgens

Hubner omtrent 50 op een Ryksdaalder gaan. Salmon zegt dat 't omtrent een halve ſtuiver is.

Atheenſche Dragma, zie *Dragma*.

Attine, Poolſche zilvere munt, zynde de 10de part van een Ryksdaalder.

Attiſche of *Atheenſche Talent*, zie *Talent*.

Auguſtani, zyn de leere ſtukjes genaamt die Keyſer Frederik Aº. 1240. heeft doen maken, met zyn beeldenis en titel op de eene, en met een Arend op de andere zyde beſtempeld, en als goud doen gelden: waar toe hy een gebod in zyn Leger liet uitgaan, dat een iegelyk die zodanige munt zyne Threſorier zou offereren, goud geld voor dezelve zou ontfangen.

Aureus, of *Goude Denier*, een goude munt by de Romeinen, wegende de 40ſte part van een Roomſch pond, had de ſwaarte van 2 Dragmen, zynde de agſte deel van een Roomſche Once. Dus was een Aureus in 't begin omtrent 40 guldens Franſche munt: tot hier toe Wiaerda. Naar de opmerkinge van de naukeurigſte Franſche Schryvers, was de Aureus gelyk aan den gouden Lodewyk, welke Van Mieris zegt dat weegt 4 Engelzen en 12 Aazen van ons hedendaags Marks gewigt. Zo dit zeker gaat dan zou de Aureus fyn goud, tegenwoordig waardig zyn 9 guldens 11 ſtuivers en 6 penningen, gerekent tegen 't Mark 350 guldens. Weſterhovius zeit, de Romeinen noemden een goude munt alzo, houdende 25 drachmen of denarien, dat is, na onſe rekening, 3 Ryksdaalders. Aureus draagt de naam van de ſtof, waar van zy voor 't grootſte deel aan een hangt, ten tyde van Hadrianus is dezelve naam verandert, en Solidus genaamt.

B.

Baat, is in Siam zo veel als 4 Maas, of 30 ſtuivers.
Babelſche Talent, zie *Talent*.
Baden, zie *Amandelen*.
Bagatini, zie *Piccoli*.
Bajocco, kleine Pauſlyke kopere munt, waar van 'er 10 op 1 Paolo of Giulio (een ſchelling) gaan.
Bank-Ducaat, Ducato di Banco te Venetien, is een ingebeelde munt, en houd 20 Soldi, Italiaanſch, of 24 Denari.
Barriche Gulden doet 1577. elf ſtuivers, zynde de helfte van een Ridder Gulden.
Batamſe Pitjes, zie *Pitjes*.
Batzen, *Bazen*, een kleine ſcheidmunt in Duitſchland, waar van men zware en ligte heeft. Deze laaſte zyn aan den Rhyn en in Swaben gangbaar, en gelden 't ſtuk 4 Creutzer, zo dat 22 en een halve een Ryksdaalder uitmaken. De eerſtgenoemde, namentlyk de zware, gaan in Frankenland in zwang, en geld een heele 16 zware of 20 ligte penningen, een halve de helft. Zy komen met de Lunenburgſche Marien-Groſſchen over een, en ſtaan een halve Bazen en een Marien-Groſſchen in gelyke waarde. Alzo maken 2 Batzen een half, en 4 een heel Kopſtuk. 3 Batzen bedragen 4 goede Meisniſche Groſſen, en 18 maken een Ryksdaalder. Dus ver Hubner. Weſterhovius zegt dat Batze is in Frankenland, Zwaben, enz. een gemene munt, van welke achtien een Ryksdaalder, of 12 een Keyſers-gulden maken. Naar deze rekening is een Batze zo veel als 16 goede penningen. In Neurenberg, Augsburg, Frankfort enz. wort een Batze tegen

16 ligte penningen gerekent, en doet 4 Kruitzer of 2 Albus. Dus doende maken 15 Batzen 16 goede Groſſchen of een Keyſers-gulden, ende een Ryksdaalder houd 22 ende een halve Batze.

Bazen, zie *Batzen.*

Bernthaler, die in 't Canton Bern geſlagen is, is 90 groten na de Bremer munt, 3 groten maken 1 Groſſchen. Hy gelt anders gelyk alle de Zwitzerſche daalders in 't gemeen 2 groſſchen minder als een ſpecie Ryksdaalder, en alzo 30 groſſchen.

Beyerſche Goud-Gulden, zie *Goud-Gulden.*

Beyerſche Guldens, zie *Blaauwe Guldens.*

Beurs, is in Turkyen een ſomma gelds van 500 Ryksdaalders zegt Hubner. Volgens Salmon 500 Kronen. De eerſte meent mogelyk Duitſch geld, de laaſte Hollandſch.

Billioen, zie *Billion.*

Billion, *Bimillion*, *Billioen*, noëmen de nieuwe Cyfferaars 1000 maal duiſend Millioenen.

Bimillion, zie *Billion.*

Biſti, doet in Perſien 4 Kasbeghis, waar van'er 10 een Chai maken. Weſterhovius zegt Biſti is Perſiaanſche munt, enigſints minder als een Groſch.

Blaauwe Guldens, dat is Beyerſche Guldens, alzo genaamt vermits 't wapen van dat huis enige blaauwe ruiten bevat, of waarſchynlyk 't zilver niet al te zuiver zal geweeſt zyn, toen zy 't eerſt van die Princen zyn voortgekomen.

Blaffert, is een Keulſche munt, hout 4 Albus, maar 44 Albus zyn een Ryksdaalder.

Blanc, eene munt die haar geboorte aan den Franſchen Koning Philips van Valois ſchuldig is, oudtyts by de Nederlanders met den naam van Witgen bekent, 't welk in

ver-

verſchillende talen een gelyk bediedzel heeft, trekkende dit geld zyn benaming van 't zilver waar af 't voortyts gemaakt was. Terwyl deſe munt die 't meeſt van koper zamenhing, voor zilver moeſt doorgaan, heeft men, om 't ſchennis te dekken, die met zilver overſtreken, dat nodig was, wilden de Vorſten geen blaam op den hals laden; om datze zomwylen zo verſwakt waar, datze nauwelyks 2 penningen behield, dat zyn 10 delen koper, tegen 2 delen zilver.

Blank, word in Holland en daar met verenigde landen tegen 6 duiten gerekent, ſchoon 't geen bekende munt is. Een Duit is de waardy van 2 penningen.

Blankil, kleine zilvere munt in 't Koningryk Fes en Marocco, met des Keyſers beeltenis geſtempelt, waar van 'er 4 een Barbaarſche Once, 't welk een munt is die maar in inbeelding beſtaat, uitmaken.

Blanquille, is een munt in Barbaryen van omtrent 15 penningen.

Blaumuſer, een munt waar naar men in 't Cleefſche, Ceulſche, en Munſterſche gebied rekent, en die 3 goede Groſchen beloopt.

Boquelle, een munt te Aleppo, welke daar 70 Aspers doet, en in Perſien 3 Abaſſis, of 12 Chais.

Botdragers, zilvere munt van verſcheide grote by Graaf Willem de V. geſlagen: de benaming deſer penning is ontleent van 't woord Bot of But. Deſe munt vertoont een gehellemde leggende Leeuw.

Botje, is in Vriefland een munt, die maar in verbeelding beſtaat, en 4 duiten bedraagt, of 1 halve ſtuiver.

Boulignis, zyn in den Italiaanſchen ſtaat van Boulogne de gangbaarſte muntſoorten in 't kopen en verkopen, zynde ge-

gelyk ſtuivers en ſchellingen daar te lande: 17 Boulignis doen een Soldi.

Brabandſche Croon, zie *Croon*.

Bracteati nummi, zie *Nummi Bracteati*.

Braspenning, iets dat in verbeelding beſtaat, doende in de verenigde Provincien 5 Oortjes, of 10. duiten.

Broad Pieces, dat is brede ſtukken, is een goude munt in Engeland ter waarde van 24 tot 26 ſchelling ſterlings, naar Duitſch gelt omtrent 6½ Ryksdaalder:. doen in Holland 13 Gulden, zyn tegenswoordig zeer raar, en worden in de ſpaarpotten gelecht.

Brummer, zie *Poldrack*.

Burgoenſſe Schilden, zie *Schilden*.

Burgundiſche Daalder, zie *Kruis-daalder*.

C.

Caboletto, *Cabolletto*, een Italiaanſche munt, doet te Genua 6 Soldi, en 2 derde deel.

Cabolletto, zie *Caboletto*.

Cacavate bladeren, zie Schulpgeld enz.

Camper-daalder, doet in Amſterdam 28 ſtuivers.

Carlino, een Napelſche munt, waar van'er een 10 Grani, 2 een Tarin uitmaken, 33 een Spaanſche Piſtool. De Tarins gelden 2 Carlins, of 20 Grains.

Carlotti, van deſe doen 3 te Genua een Gulden.

Carolin, is een Italiaanſche munt, en doet 6 Franſche ſtuivers; 10 doen een Scudo di Napoli, 26 een Secchino, 24½ een Specie Ducaat, 45 een Spaanſche Piſtool.

Caroline, oude munt in Vrankryk van 10 penningen welke onder Carel de VIII. geſlagen wierd. In Engeland is ook

ook een munt van deze naam, die 4 en een halve Ryksdaalder bedraagt. Van dezelve naam is ook een Zweedsche zilvere munt, welke in Duitschland doet 8 Grosschen, zy is zo genaamt van de Zweedsche Koningen. Men vind ook 4 dubbele Carolinen.

Carolus, Omkyker, een goude munt in England, doet 11 Gulden 10 stuivers volgens Coghe. Benthem steltze op 20 Engelsche Schellingen.

Cash, is een zekere kopere munt in Tonkin, en wel de eenige die aldaar geslagen wordt. Andere werden uit China derwaarts gebracht. De prys is hoog of laag, naar mate, dat 'er overvloet of schaarsheit in 't land is, en menze in de commercie tot een hoge of lage prys moet ontvangen, 1000 doen ordinaris een Ryksdaalder.

Cassen, is te Achen een munt van lood, waar van'er 1500 een Mas gemeenlyk uitmaken, zy dalen egter na 't goedvinden der geld-wisselaars, dog zyn zelden minder dan 1000, of hoger dan 1500 Mas gehouden.

Cassetto, heeft te Venetien 2 Soldi.

Castiliaen, van fynen goude van 53 in 't Mark, dede in Friesland volgens Ordonnantie op de evaluatie der munten geëmaneert ten tyde van Carel de V. 58 stuivers.

Cattos, een stuk zilver-geld in Siam, ter waarde van 50 Ryksdaalders.

Caurits, zyn zeehoorntjes van veellerhande soorten, die onder de Indianen tot den dagelykschen geldhandel verstrekken. Zy zyn klein ter dikte van een Pink, geheel wit, zommige glad en blinkende, die men by de Maldivis 2 maal ter maand, 3 dagen na de nieuwe, en 3 dagen na de volle maan vist: en op andere tyden geensints aldaar te vinden zyn. Deze hoorntjes worden in zo grote menigte

naar alle geweſten van India vervoert dat 'er zomwylen 30 à 40 Schepen met werden afgeladen, en zyn by die van Bengalen, welke overvloedig goud, zilver en andere metalen bezitten, dermate geagt, datze voor gemeen geld gangbaar zyn, waar mede de Koningen en groten des lands gantſche pakhuiſen ophopen, en die als een deel hunner ſchatten bewaren.

Caxas, noemt Houtman in zyn Journaal zeker geld, dat in China van lood en ſchuim van koper gemaakt wert. In 't midden is een gaatje, daar door zy 't aan een ſtrootje of toutjes rygen, in boſchjes van 200 ſtukjes by een; dewelke zy dan Sara noemen. Sulk een bosje van 200 Caxas, is omtrent een blank waardig. Het is zo bros, dat 'er een deel breken, als een Sara op de aarde valt. Dit heeft de Keyſer van China willens gedaan, op datze niet te lange zouden duiren. Voor een Reaal van Achten konde men kopen omtrent 13000 Caxas. Wiaerda zeit dat in China en 't ryk van Tonquin een kleine kopere munt is, die men aan ſtaafjes of ſtukken maakt van verſcheide grote en ſwaarte. Wat Salmon en andere van de Chineeſche munt zeggen, zie op Chineeſche.

Centuſſis, een ſtuk gelds van 100 ſtuivers by de Romeinen, maar by ons van 37½ ſtuiver.

Chai, doet te Bagdad 5 Paras, 't zyn beide zilvere ſtukken. Chai van Perſien houd omtrent 4½ ſtuiver van ons geld.

Chalcus, een penning, een duit, een ſtukje koper geld by Pitiſcus. Weſterhovius zegt dat Chalcus by de Grieken eertyts was de 6de deel van een Obolus, gelyk de Obolus de zesde deel van een Drachma.

Cherif, is een zekere Turkſche goude munt, te Marſeille 4 Livres en 10 ſols waardig.

Chi-

Chineesche munt, beſtaat in ronde ſtukjes van ſlegt metaal, geel koper gelyk, met een gat in 't midden, welke de Chineſen by een rygen, en by ſnoeren rekenen, 1000 ſtuks zyn niet meer waard dan een ſtuk van Agten volgens Salmon. Van geſlage munt, van wat ſpecie 't ook mag wezen, weet men niet, maar wel van ſtukken zilver, in de gedaante van een ſchuitje, van verſcheidene prys, en hier mede betalenſe de waren. Zy plegen ook een ronde kopere munt te gebruiken, hebbende een gat in 't midden, daar zy dezelve by aanhangen: Zy heeft veel characters en is dik, 10 van deſelve maken een Franſche ſtuiver, gelyk 10 van voorſchreven ſtuivers 't 10de deel van een Daalder, die zy Lea, maar de Portugeſen in de Indiën Faal noemen, zodanig een daalder doet by na 4 Franſche ponden, 2 ſols en 2 penningen, volgens Hubner en Weſterhovius.

Chodabende, is een munt in Perſien, ter waarde van 4 Groſſchen, en 4 penningen.

Chouſtacks, een Poolſche zilvere munt, welke 2 goede Groſſchen, of 8 Kreutzers bedraagt, of omtrent 3 Franſche ſtuivers.

Cicar des Heiligdoms en de gemene, zie *Talent*.

Ciſtophorus, zeker Aſiatiſch gelt, waar op een man, die in een korf de Heiligdommen der Goden droeg, gemunt of geſtempelt ſtond.

Cleefſche ſtuiver, zie *Stuiver*.

Cochien, *Cockien* doen in Japan 10 Guldens à 20 ſtuivers.

Cockien, zie *Cochien*.

Condaryn, zie *Kondoryn*.

Coopmans-daalder, zie *Daalder*.

Copang, iets dat in verbeelding beſtaat, en 't 4de deel van een Mas doet.

Copeck, *Copecken*, kleine Moscovitiſche munt, wat meer als onſe ſtuivers bedragende, zo dat 100 daar van een Roebel, of 2 Ryksdaalders uitmaken. Zy zyn meeſtendeels van zilver, doch tegenwoordig ook van koper. Op de goude, die raar zyn, en de 4de van een Ducaat waard, ſiet men onder anderen op de ene zyde de Princes Sophia, op de andere de 2 Czaarſche Gebroeders als kinders verbeeld. Dus verre Hubner. Weſterhovius zegt 100 van deze kleine zilvere munt maken een Roebel, en doen in Muscovie omtrent 4 penningen.

Copecken, zie *Copeck*.

Coppens Guldens, een zilvere munt die men weinig meer ziet, zo genoemt van Coppen Jarigs, een Hooft der Schieringers. Hy liet dit gelt omtrent 't jaar 1413 te Campen ſlaan van 't zilver dat hy uit de kerken van Stad en Lande genomen had.

Cori, noemen de Indianen ſchulpen, die gekartelt zyn aan de randen, men bedient 'er ſig van in plaats van geldt, makende 50 daar van een Pecha. Zy vallen in de Maldiviſche Eylanden; 't welk aan de Koningen van dezelve veel opbrengt: Want men voerdſe door alle landen van de Mogol, by de Koningen van Golkonda en Viſapour; en verder in de Americaanſche Eylanden.

Corinthiſche Stater, zie *Stater*.

Crazi, *Crazie*, een munt in Italien, voornamelyk in 't Toscaanſche, is 't agſte deel van een Paolo.

Crazie, zie *Crazi*.

Cremnitzer Ducaten, zie *Ducaat*.

Creutſer, zie *Kruitzer*.

Croiſat, zie *Cruſade*.

Cromſtert, zie *Kromſtaart*.

Croon,

Croon, *Crown*, is een Engelſche zilvere munt die 5 Engelſche Schellingen of 60 ſtuivers bedraagt, naar Duitſch geld te rekenen omtrent een Daalder 12 Groſſchen. Een Deenſche Croon is 16 Groſſchen zonder 't opgeld, een Franſche goudekroon 2¼ Daalder, een Franſche Wiſſelkroon 45 Sols of 18 Groſſchen. Een Ecu de Soleil of Zonnekroon heeft 60 Sols, of een Daalder zonder opgeld. Een Genueeſche zilvere kroon (Scudo d'Argento) geld tegenwoordig met 't opgelt 1 daalder 20 Groſſchen. Een Milaneeſche en Venetiaanſche kroon gelt met 't opgelt 1 daalder 13 Groſſchen. De Mantuaanſche, Savoyſche en Roomſche bedragen naar Duitſchen gelde 1 daalder 12 Groſſchen. Te Amſterdam gelt 1 kroon 40 ſtuivers of 2 Hollandſche guldens, zynde een Duitſchen daalder zonder opgeld, tot hier toe Hubner. Weſterhovius zegt 1 Deenſche kroon is 4 Mark Deenſch, of 16 Groſſchen. Doch ze zyn enigſins zwaarder als der Duitſchen 2 Drittel ſtucken. Een Engelſche kroon houd 5 Schellingen ſterlings, of een weinig meer als 1 Ryksdaalder. Een Franſche kroon of Ecu, is omtrent 1 Ryksdaalder of 3 Livres. Daar zyn ook Engelſche, Franſche, en Spaanſche Goud-kronen, zynde enigzins ligter als een Ducaat. Seker Reiſiger tekent aan dat in Engeland de kroon doet 60 Pencen, een halve kroon de helft. Dit zyn aldaar, gelyk ook de Schellingen; ſtukken van 1, 2, 3, 4, en 6 Pence, munten van Staat door een Acte van 't Parlament geauthoriſeert. Benthem zegt 1 Crown doet 5 Schellings, 't welk omtrent 1 Once Troy is.

Crown, zie *Croon*.

Cruſade, *Croiſat*, een Spaanſche goude munt, waar op een kruis geſtempelt ſtaat, en welke 10 Realen of 1 Portu-

geeſchen Ducaat gelt, en omtrent naar Duitſchen gelde 28 goede Groſſchen 3 penningen, zynde Hollandſch gelt omtrent 47 ſtuivers, behalven 't opgeld waardig volgens Hubner. Cruſade is volgens Weſterhovius 1 Portugeeſche Ducaat, van 10 Realen of 400 Rees. 3 Cruſaden zyn 2 Peſos of ſtukken van Agten, die in Portugaal Patacons genaamt werden.

Cruſados, (grote) zie *Portugaleuſer*.

Cyfert, of *Cyferde penning*, ging 1511. in Ooſt-Frieſland voor $\frac{1}{2}$ ſtuiver.

D.

D*aalder*, een ſoort van munt die in Holland, Duitſland, en verſcheide andere landen gangbaar is, maar zeer van waardy verſchilt. 1 Ryksdaalder is in Holland 50 ſtuivers, een andere Daalder 30. Een Keizerlyke ſlegte Teldaalder is 24 Keizer Groſſchen. Een gemene Sileſiſche daalder 25 keizer of 20 goede groſſchen. Een dicke daalder is 27 goede groſſchen. Een Joachims daalder is zo veel als 1 harde Specie-daalder, of Ryksdaalder, en heeft den naam naar 't Boheemſche bergſteedje Joachimsdal, daar zy 't eerſt geſlagen zyn, en daar van daan in 't Latyn Vallenſes of Joachimici genaamt worden. Een koopmans daalder geld in Hamburg 33 ſchellingen (ſtuivers,) of 2 Mark Lubſch en 1 ſchelling, en is by den Jutlandſchen Oſſenhandel maar alleen gebruikelyk. Een Embder daalder is 23, en een Leeuwen- of Kroon-daalder 40 ſtuivers. Een Zweedſche daalder bedraagt omtrent een halve Ryksdaalder, tot dus ver Hubner. Daler, dus van dal genaamt, of eigentlyk van Joachimsdal, alwaar de dalers eerſt geſla-

ſlagen zyn, zyn thans zeer verſcheiden. 1 Specie-daler doet 32 goede Groſſchen; 1 Gulden-daler 20 of 21; een Dik-daler 27; een Zweedſche daler zilver munt 12; een daler in koper 4; een Saxiſche Engels-daler 8; de Kruis en Alberts-dalers doen in Hamburg 3 Mark Lubiſch, 4 tot 5 ſchelling; de Wiſſel-dalers op Amſterdam en Braband 32 ſchellingen; de Wiſſel-dalers op Neurenberg 33 ſchellingen. Een Leeuwendaler doet in Holland 42 ſtuivers; een Franſche Ecu blanc of Ryksdaler, doet 3 Livres, 24 ſols, tegenwoordig 6 Livres 16 ſols. Een Sileſiſche Daler doet 24 Keizer Groſſchen; een Philips-daler doet 100 Kruitzers ſegt Weſterhovius. In Denemarken doet een daalder 3 ſchelling ſterling volgens Salmon.

Daalder-Gulden dede 1580. hier te lande 30 ſtuivers.

Daler, zie *Daalder*.

Dams, is een kleine munt in 't Mogolſche ryk, die men weinig in de commercie gebruikt; 40 daar van maken 1 Ropy.

Davids-Gulden, zie *Gulden*.

Deenſche Daalder, zie *Daalder*.

Deenſche Kroon, is een zilvere munt in Denemarken, doet in Holland 26 ſtuivers, en te Hamburg 32 ſchelling of 2 Mark Lubſch, na Saxiſchen gelde 16 goede Groſſchen, maar 't opgeld wyl 't zwaar geld is, bedraagt na dat de wiſſel klimt of daalt 10 of 12 percent.

Deenſche Mark, zie *Mark*.

Deenſche Ryksdaalder, zie *Ryksdaalder*.

Deenſche Ryks-Mark, zie *Mark*.

Deenſche Schelling, of *Schelling Danske*, zie *Schelling*.

Deenſche Stuiver, zie *Stuiver*.

Denarius, in 't Italiaanſch Denario, in 't Franſch Denier, is een Italiaanſche en Franſche munt. 12 Denari doen in Ita-

Italie 1 ſoldo. Dus doen ook 12 Franſche Deniers 1 ſol, of 4 penningen, nevens 1 en $\frac{3}{4}$ Heller. In Duitſchland doen 84 Denarii, of Dreyers 1 Meisniſche Gulden, en 96 een Daalder, gelyk ook op vele gemunt Staat, dus ver Weſterhovius. Pitiscus zegt dat een Denarius is een penning, een Roomſch ſtuk geld van 10 Koperſtukken, of 10 Aſſen. Na onſe munt 1 ſchelling.

Denga, by de Muscoviters een munt van een ovale figuir, waar van 60 bedragen 1 Ongerſche Gouden Ducaat.

Denger, *Dennigen*, *Denninger*, een bekende Ruſſiſche kleine munt die omtrent een halve Hollandſche ſtuiver geld. De oude Denningers hebben op de eene zyde een paard, op de andere een Ruiter. De nieuwe zyn op beide zyden met ſchrift, of hebben op de eene zyde een Ruiter.

Denier, koper munt in Vrankryk, 't 12de deel van een Franſche ſtuiver. (Sol).

Dennigen, zie *Denger*.

Dertiendehalf, zie *Ryks-oord*.

Diabolus Atticus, is een munt te Athenen, hebbende op de eene zyde Jupiter, op de andere een Nagtuyl. De waardy was van omtrent 20 Meisniſche penningen, of 1 goede Groſſche.

Dikke Daalder, of *Dik-Daler*, zie *Daalder*.

Dimpf, een Poolſche munt, 5 Dimphen doen in Dantzig 1 Ryksdaalder.

Dinar, zekere goude munt, die in gewigte 70 greinen garſt ophaalt.

Dix Livres, zie *Kruisgulden*.

Doedoe, koper geld in 't Mogolſche ryk, waar van 8 een Fanham maken, of 3 Engelſche ſtuivers.

Doppia Detto, geld te Genua 19 Lire di Banco.

Dop-

Doppia di Spagna, *Doubloen*, of *Piſtool*, is een Spaanſche goude munt, welke 32 Realen geld, maar nu op 40 verhoogt is. Te Milaan geld zy 21 Lire, en de Italiaanſche gelden daar 23 Lire. Te Florencen geld een Italiaanſche zo veel als 30 Paoli, en een Doppia di Venezia is 23 Lire. In Holland worden de Piſtolen gemeenlyk tegen 9 gulden, 9 ſtuivers uitgegeven, te weeten met 't opgeld.

Doppia d'Italia, doet 28. maar een Doppia di Spagna 29 Lire. Deze weegt 129. gene 123. tot 125 aas aan goud.

Doppia di Venezia, zie *Doppia di Spagna*.

Doubloen, zie *Doppia di Spagna*.

Doublon, die men ſlaat te Sevilien en Segovien geld 4 Ryksdaalders.

Dragma, een ſtukje zilver-geld, dat by de Atheners 3½ ſtuiver waard was na onſe munt volgens Pitiscus. Wiaerda zeit dat een Atheenſche Dragma is 6 ſtuivers 14 penningen, 1 Hebreeuſche 8 ſtuivers 4 penningen, 1 Alexandrynſche houd 2 Hebreeuſche Dragmen.

Dreyer, maakt 6½ penning Hollandſch geld. Is een kleine munt van welke 4 volgens Weſterhovius 1 goede Groſſche doen, 64 een Keyzers-gulden, 84 een Meisniſche gulden, en 96 een Ryksdaalder. In Sileſie word Dreyer een halve Kruitzer genaamt, en 120 gaan in een Keizersgulden. In Neder-Saxen is een Dreyer zo veel als een halve ſöſling, of 3 penningen naar hun geld, doch anders na de munt van Duitſchland maar half zo veel.

Drey-heller, zie *Heller*.

Dreyling, munt in 't Holſteinſche, welke 3 ligte penningen geld.

Drie-Batzner, werden te Frankfort aan den Main geſlagen, deze ſtukken doen 12 Kreutzers.

Drie-Botjes, zyn in Holland 3 groot, dat is anderhalve ſtuiver, of 2 blanken, is iets dat in verbeelding beſtaat by de Frieſen.

Drielanders, gehele en halve, alzo genoemt om datze in Braband, Henegouwe en Holland gangbaar waren. Deze zilvere munt is te eenmaal gelyk in maakſel, en verſchilt alleen in grootheit, gewigt, ende waardye.

Drittel, een kopere munt, een derde van een As.

Dubbeltje, een zilvere munt in Holland van 2 ſtuivers of 16 duiten.

Dubloen, zie *Doppia di Spagna*.

Ducaat, geſtempelt met B. doet volgens Salmon op Batavia 2 en een half Ryksdaalder, zo is't insgelyks op Ternate, Amboine, Banda. Hubner ſegt Ducaat is een goude munt die 5 Gulden zonder 't opgeld bedraagt, maar word veeltyts op 5 Gulden 5 ſtuivers gerekent. Volgens Westerhovius is een Ducaat een goude munt van 2 ſpece Ryksdaalders. Deze zyn eerſt van de Venetianen, dieze Zechini noemen, en van de Genuezen geſlagen. Dit voorbeelt heeft men in Duitſchland gevolgt. In het jaar 1559. ten tyde van Keizer Ferdinand de I. deed 1 Ducaat 104 Kruitzers, of 38 Groſſchen, en 8 penningen. Aº. 1596. onder de regering van Rudolphus de II. 110 Kruitzers of 36 Groſſchen, 8 penningen; tot zy eindelyk op 48 Groſſchen, en thans op 2 Ryksdaalders, 16 tot 18 Groſſchen gekomen zyn. Zelfs wordenze op zommige plaatſen tot 3 Ryksdaalders geſchat. De Cremnitzer Ducaten die voor de beſte gehouden worden, moeten 66 grein wegen. Ducaat bedraagt in Polen 12 Livres Poolſch geld, makende, zo men de Schryver van de historie van Polen geloven mag 6 Franſche Livres. In De-

nemarken doen de Ducaten 9 ſchellingen ſterling. Den Ducaat willen eenige dat 't eerſt in 't Hartogdom Apulien door Rogerus Koning van Sicilien zoude gemaakt zyn, anderen echter door Willem den V. Graaf van Holland.

Ducato Corrente di Venetia, houd 6½ Lire, of 124 Soldi, of 24 Groſetti, of 20 goede Groſſchen. 120 Ducati Correnti doen altyt 100 Ducati di Banco.

Ducato di Banco, zie *Bank-Ducaat.*

Ducato di Venezia, of *Ducato Corrente*, is 6 Lire en 4 Soldi. Maar een Bank-ducaat geld 20 Italiaanſche Schellingen, en 120 Ducati Correnti, maken 100 Bank-ducaten.

Ducaton, een zilvere munt die in Holland 63 ſtuivers geld, zommige willen datze op Batavia doen 13 Schellingen. Weſterhovius zegt dat de Ducaton is een Spaanſche en Hollandſche zilvere munt, ter waarde van 1½ Daler. In Napels doet een Ducaton 11 Carolini, of 1 Ryksdaler en 8 Groſſchen, zonder Agio. In Hamburg en Lubek 3 Mark Lubiſch en 2 Schellingen, of 30 Groſſchen. In Amſterdam 63 ſtuivers, of 32 Groſſchen. Een goude Ducaton doet 15 Hollandſche Gulden buiten 't opgeld. Men heeft ook halve Ducatons, zo wel van goud als zilver.

Duit, wert by ons genaamt van Deutske, zynde een gewigt van 2 Aazen. Het is een kleine munt in de VII. Provincien, omtrent tegen een penning van Duitſchland gerekend, 8 duiten maken een ſtuiver, en 6 ſtuivers een Schelling, dat is byna 3 goede Groſſchen.

Dutgen, is een Deenſche munt, van waardy omtrent een Groſſchen van Meiſſen, en 3 penningen volgens Weſterhovius. Hubner zegt dat een Dutgen 3 Lubs ſchellingen (3 ſtuivers) of 18 goede penningen geld.

Duytſchſche Ryksdaalder, zie *Ryksdaalder.*

E.

Ecu, of *Louis Blanc*, is een Franſche Specie Ryksdaalder, heeft een tyt lang 3 Livres gegolden, maar is daar na voor 3 Livres 12 Sols uitgegeven, en is een zilvere munt. Ecu d'or is zo veel als een Louis d'or: dus ver Hubner. Zie voorts op Daler.

Ecu Cornu, zie *Pattacon.*

Ecu d'or, zie *Louis d'or.*

Ecu de Soleil, zie *Zonne-Kroon.*

Ecu Sols, is in Vrankryk 5 Livres 14 Sols.

Eduardeus, zie *Rozenobel.*

Embder Daalder, zie *Daalder.*

Embder Gold-gulden, zie *Gold-gulden.*

Engel met de 2 Schilden, een goude Vlaamſe munt (wegende 3. Engelſen en 20 aazen) door Philip de I. van Burgondie geſlagen, en zo genaamt om datze verbeeld een zodanige Hemels bode.

Engelot, zo genaamt naar de daar op verbeelde gedaante van den Aards Engel Michael, zie *Angelot.*

Engels, die te Frankfurt aan de Main gemunt werden doen 7 penningen.

Engels-Daler, is een Saxiſche zilvere munt, door Keurvorſt Johan Georg de I. geſlagen, en vertoont op d'eene zyde een Engel, dit ſtuk doet thans maar 8 à 9 guldens.

Engelſche Goud-kronen, zie *Goud-Kronen.*

F.

Fael, zie *Chineeſche.*

Fanhams, is een zilvere munt in 't Mogolſche ryk ter waarde van 3 Engelſche ſtuivers.

Fano, zie *Fanoe.*

Fanoe, *Fano*, een Ooſt-Indiſche zilvere munt op de Malebariſche kuſten van Franquebar, welke 10 Kas waardig is, en naar Hollandſch geld $3\frac{1}{2}$ ſtuivers uitmaakt.

Fardingen, een kleine Engelſche munt; 2 maken 1 Happeni; 4 een penning Sterlings, en 16 een Groot.

Farthingh, een kleine kopere munt in Engeland, welke doet 't 4 deel van een Peny, Penny of ſtuiver. Men heeft aldaar dubbelde en enkelde Farthings, zy zyn ingevoert om der Armen wil, worden tegenwoordig, vermits de Engelſche natie niet geerne uit andere landen iets haalt, maar liever emploieert 't geen haar eigen land haar verſchaft, zyn gemaakt van Engelſch tin; doch in 't midden ſiet men een ſtukje koper. Rondom den rand ſtaat Nummorum Famulus. Niemand is verbonden, dit klein geld te ontvangen tot betaling van ſchulden, renthen, of pachten, zynde niet gangbaar, als in zeer kleine betalingen, en wel door 't gehele ryk. Zy dragen de naam en beeltenis des Konings aan de eene, met een ſittende Vrouw, Engeland verbeeldende, aan de andere zyde.

Feluz, een kleine koper munt in Maroc, waar van 24 gelden een Blanquille.

Filippo, noemen de Venetianen een zekere goude munt, houdende $8\frac{1}{2}$ Lire, of 1 Ryksdaler en 12 Kreutzers.

Filips-guldens zyn geſlagen door Philips de II. van Ooſtenryk, men heeft van deze goude munt 5 verſcheide ſoorten, wegende alle 2 Engelſen 5 Aazen.

Filips-Klinkers, zie *Schilden*.

Finſe, een Poolſche munt welke 3 Chouſtacks of 6 Groſchen geld.

Firken, zyn in Pomeren penningen, van welke 192 op een Gulden, of 2 Drittel-ſtuk gaan.

Flab, is een zilvere munt in de Verenigde Nederlanden van 4 ſtuivers.

Flinders, 1678. by Placaat in Frieſlant gereduceert op de valeur van een Stoter, by pœne van 25 goudene Frieſche Ryders by de Contraventeurs te verbeuren.

Flinrich, *Flinrichen*, is een kleine zilvere munt in 't gebied van Bremen, waar van 'er 18 op een Ryksdaalder gaan.

Floreen, *Florin*, *Floryn*, rein Meisniſch geld bedraagt 21 goede Groſſchen. 1 Florin Rhynſch doet 16 Groſſchen. Weſterhovius wil dat 1 Floryn te Geneve doet 12 Geneefſche of 8 Franſche Sols. Een Duitſche Florin zegt Salmon is 40 ſtuivers, dat 2maal zo veel is als een Franſche Floryn, een Livre of Gulden, een Floryn doet 60 Kruitzers, een Kruitzer 12 penningen.

Florentynſche Piaſtra, zie *Piaſtra*.

Florin, zie *Floreen*.

Fluſen, kleine kopere munt in 't Koningryk Fez en Marocco, waar van 'er 24 op een Blankil gaan, en die een halve penning Duitſche munt bedraagt.

Fourpence, *Vier Pence*, of *Groat*, een kleine zilvere munt in Engeland, volgens Benthem van 4 ſtuivers, volgens Hubner van $3\frac{1}{3}$ ſtuivers. Het is een munt door den Staat geregelt, gelyk ook One Pence dat een ſtuiver is, two Pence 2 ſtuivers, three Pence 3 ſtuivers, ſix Pence een halve ſchilling, en wert betekent door D. of Denarii.

Franc, *Livre*, is in Vrankryk 20 ſols of ſtuivers, en doet 8 goede Groſſchen Duitſch geld.

Frankiſche Gulden, zie *Gulden*.

Franſche Caroline, zie *Caroline*.

Franſche Goude-Kroon, zie *Kroon*.

Franſche Ryksdaalder, zie *Ryksdaalder*.

Fran-

Franſche Teſtone, zie *Teſtone*.
Franſche Wiſſelcroon, zie *Croon*.
Frieſche Ryder, doet in deze Provincie 3 guldens 13 ſtuivers.
Fuang, doet in Siam 3 ſtuivers 6 duiten.
Funffzerlein, zie *Spitsgroſchen*.

G.

Ganſche, (een) of 3 kleine Pietermannetjes maken 5 Kruitzers te Frankfort aan den Main.
Ganskolpſthic, een Hoogduitſche munt van 15 ſtuivers.
Ganza, is in 't Koningryk Pegu zeker gelt, het gene een mengſel van koper en tin is, dit ſtaat yder onderdaan vry, naar den eens voorgeſchreven voet te maken, na alvorens daar voor aan den Koning zekere tol betaalt te hebben.
Gazette, een Venetiaanſche munt van 2 ſtuivers.
Genueeſche zilvere kroon, zie *Croon*.
Gine, zie *Guinee*.
Goede Kruitzer, zie *Kruitzer*.
Goede Schocken, zie *Schock*.
Gold-Gulden, (Een) die 't Beeld van Georg van Saxen voerde en van hem in Frieſland van de landen gevordert wierde, en nog op heden Floreen genoemt wort, dede in die tyt 28 Brabandſe ſtuivers, wordende van elk Floreen 3 ſtuivers in des Princen Schatkiſte gebragt, bedragende een ſumma van 30950 Gulden. Ik vinde dat 1577. een Gold-gulden doet 32. Hoe veele 1 Embder Gold-gulden doet, meine dat kan afgenomen werden uit een verzegelinge van 't jaar 1509. waarin geſchreven word dat dat 3 Goldde Rynſſe Gulden zyn 1 Graaf Edzards Gulden

en

en 2 Hornken Gulden gerekent op enen gulde im gutem golde. 1722. in January zyn te Simonswolt Gold-guldens gevonden van Jonker Ulrich 1442. geſlagen, hebbende aan de ene zyde een Harpye binnen een dubbelde kantige krans ingeſloten, rontom deze letteren Mon. Ulrici Cap. in Norda, dat zo veel zegt als de munte van Ulrik Hooftling in Norden. Want zyn Broeder Edzard 1441. verſturven zynde is Ulrich in zyne goederen en gezag gevolgt, en heeft tot erkentenis van dien dit geld laten ſlaan. Aan de andere zyde van deze goudmunte vind gy 't afbeeldzel van de Biſſchop Ludgerus (Patroon van Norden) houdende den Biſſchops Staff in de linkerhand, en rondom 't ſelve ſtaan deze letteren, van de Staf beginnende Sancte Luderus Epis. dat wil zo veel ſeggen als de heilige Luderus Biſſchup.

Goude Broden, zie *Goud-ſchuyten.*

Goude Denier, zie *Aureus.*

Goude Ducaton, zie *Ducaton.*

Goude Lammen, zie *Lammen.*

Goud-Gulden, of *Acht-en-twintig*, een zilvere munt in Holland van 28 ſtuivers; Goud-gulden beduid in 't rekenen in Duitſchland zo veel als een Ryksdaalder, de munt is in zig zelve van vry hoger waarde, heeft de grote van een Ducaat, maar is niet zo fyn van goud, zynde met zilver of koper vermengt. De Rhynſche Goud-guldens zyn de beſte, gelyk ook de oude Saxiſche, na deze de Beyerſche, maar de gene die de Stad Metz voor dezen heeft laten ſlaan, zyn de geringſten van alooy. Tegenwoordig geld een van de eerſte ſoort tegen kleine lands munt 42 tot 48 goede Groſſchen. Franckenberch ſchryft dat de Rooms Koning Carel de IV. aan de Keurvorſten

aan

aan den Rhyn vryheit gegeven heeft om Gold-guldens te mogen ſlaan, welke munte te voren alleen van Koningen geſlagen wierde, en waren deze Konings guldens klein, ſwaar, en dik, en wierden 3 Goud-guldens, met 4 volwigtige Rynſſe Goud-guldens betaalt.

Goud-Kronen, te weten Engelſche, Spaanſche en Franſche, zyn enigſints ligter als een Ducaat, de laaſte vind dat 2½ Daalder doen.

Gouden Philips, of *Utrechtſen Gulden*, weegt 2 Engelzen en 3 Aazen. Het Mark wierd 1610. door de Staten van Holland geſchat op 166 guldens, 9 ſtuivers en 40 myten. Zy draagt 't gemyterde Biſſchoplyk afbeeldzel, houdende in de rechterhand den ſtaf, in de ſlinker een boek, voor het zelve ziet men 't wapenſchild van 't Stift, en in den rand Moneta nova Philippi Episcopi Trajectenſis. De andere zyde vertoont 't gevierendeelde Borgonſche wapen. De rand is omvangen door deze ſpreuk Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia.

Goud-ſchuyten, noemen de Hollanders de grootſte goude ſtukken die men in China en 't ryk van Tonquin heeft, om datze de gedaante van een ſchuytje hebben. By andere Natien werdenze Goude Broden geheten, zy zyn 1350 guldens Franſch geld waardig.

Grano, is Italiaanſche munt, welke in Napels en Sicilien 6 Piccoli geld, en waar van'er 20 een Carlino uitmaken.

Grewna, zie *Griev*.

Grieffioenen, (dubbelde) deden in Frieſland volgens Ordonnantie van Carel de V. 6 groten 18 penningen.

Griekſch Talent, zie *Talent*.

Griev, *Grieve*, *Griew*, of *Grewna*, een Muscoviſche of Muscovitiſche munt, die wel niet weſentlyk is, maar

waar na alle de andere muntſpecien gerekent worden. Daar gaan 10 Copecken, of Copeken op een Griev, en 5 derzelver maken een Ryksdaalder uit.

Griew, zie *Griev*.

Groat, zie *Fourpence*.

Groche, is een Turkſche munt, doet zo veel als een Real in Spanje is. 8 Grochen zyn een Ryksdaler.

Groot, een munt welke een halve Hollandſche ſtuiver is, in 't Aardsbisdom Keulen 4 ligte penningen gelt, en waar van 'er 100 een Ryksdaalder uitmaken. In Braband gelden 96 groten, en in 't Breemſche 72 een Ryksdaalder: dus ver Hubner. Weſterhovius zegt dat een groot Vlaams is een halve ſtuiver. Een groot in Engeland zyn 4 penningen Sterlings, of 16 Fardingen, zynde omtrent 2 goede groſſchen in Duitſchland. Een groot in Bremen, Weſtphalen enz. doet 4 penningen, of 72 maken een Ryksdaalder.

Gros, of *Groſſen*, zyn te Leeuwarden A°. 1416. op ordre van Keizer Sigismundus gemunt en geſlagen: waar van 20 zouden doen, op 't nauſte gerekent, de helft van eenen Nobel, ofte de 16 Groſſen te eſtimeren op een Rynſche gulden. Sy hadden op de eene zyde eenen dubbelden Arent met uitgeſtrekte vleugelen, tot een bewys dat de Frieſen onder 't Roomſche ryk behoorden; en op de andere kant ſtond een dubbeld kruis tot een teken dat Sigismundus haar daar weder ondergebragt had.

Groſchel, is een Sileſiſche en Boheemſche kleine munt, waar van 'er 5 een Duitſchen goeden Groſſchen, 4 een Keizers Groſſchen maken. Zy worden in Saxen Vleermuizen genaamt.

Groſchen, een Saxiſche beloopt 4 Dreyer, en 24 gaan 'er op

een

een Duitſchen Daalder, zynde een groſchen in Holland een ſtuiver 11 penningen. Een Keizer groſchen geld 3 kreutzer, en 30 maken een Duitſchen Daalder uit. Een Poolſche Groſſchen maakt 1 kreutzer na de ryks munt voet, en daar gaan 'er 30 van op een Poolſche Gulden, 90 op een Ryksdaalder, volgens Hubner. Groſſchen zyn verſcheiden zegt Weſterhovius, een Ryksdaalder heeft 24 goede, 30 Keizer en 90 Poolſche Groſſchen. Een Marien-Groſſche houd 8 penningen.

Groſſen, zie *Gros*.

Groſſo, doet te venetien 12 Italiaanſche penningen.

Guinee, zie *Guines*.

Guines, *Guinee*, *Ginie*, *Guiny*, *Guinea*, een Engelſche goude munt zo genaamt na Guinea, daar veel goud van daan komt. Dit geld, zegt een Reiſiger in zyn Aantekeningen van Engeland, is geen munt van den Staat, door een Acte van 't Parlement geauthoriſeert, maar alleen een toegelate munt zynde, zo kan men niemand dwingen dezelve in betalinge te ontvangen. 't Is ook om deze rede dat de waarde der Guines op een jaar na 't welgevallen der handelaars tuſſchen de 21 en een half ſchelling, tot 30 ſchellingen gereezen en gedaalt heeft. Hubner zegt dat een Guinee een goude Engelſche munt is, welke in Holland op 11 guldens 11 ſtuivers gerekent wort. Weſterhovius zeit dat de Guiny is een goude munt, in Engeland gebruikelyk, doende 22 ſchellingen Sterlings, of 2 ſchellingen meer als een Pond Sterlings; naar Duitſch geld omtrent 6 Ryksdaalders, of 11 gulden 11 ſtuivers Hollandſch. Benthem ſtelt een Ginie ook op 22 ſchellingen, hy wil, dat behalven dit goudgeld in Engeland gangbaar zyn de Carolus, de Angelot en Crown. De halve Gui-

nes, doen de helft: behalven deze en de Guines, wert volgens seker Reisiger geen goude munt in Engeland gemaakt.

Guiny, zie *Guines*.

Gulden, een Saxische of Meisnische gulden is 21 goede Grosschen of zeven agste van een Daalder: een Keizerlyke Rhynsche of Ryksgulden is 3 Kopstukken, of $\frac{3}{7}$ van een Daalder; een Keulsche is 20 stuivers, of 10 Saxische Grosschen, en een Frankische 20 goede, of 25 ligte Grosschen. Een Mecklenburgsche gulden geld een halve Daalder, een Hollandsche 20 stuivers of 9 Grosschen $7\frac{1}{7}$ penning, maar met 't opgeld byna 12 Grosschen, en 5 Hollandsche maken 2 Ryksdaalders uit. Een Poolsche is 30 Poolsche Grosschen, maar naar de ryks-zetting maar 8 goede Grosschen, en alzo maken 3 Poolsche guldens een Ryksdaalder uit. Een Zwitserssche gulden is 15 Batzen, of 16 Kruitzers: tot hier toe Hubner. Volgens Westerhovius houd een Meisnische gulden 21, een Keizer gulden 16, ende een Poolsche 8 goede Grosschen. Een Marien gulden doet 20 Marien Grosschen. Een Goudgulden is iets ligter als een Ducaat, en ook slegter van goud. Een Davids gulden deed A°. 1497. 25 stuivers, had 1489. 57 stuivers gedaan volgens Smids. Van Mieris zeit, dat alle goude muntstukken van Bisschop David van Utrecht met de naam van Davids Guldens bekent zyn, 't zy om de verbeelding van dien Koning, 't zy om dat de maker David genaamt was. Zy wegen yder 2 Engelzen, 3 aazen en $\frac{1}{2}$. Eerst dedense 15 à 16 stuivers. Carel de V. steldeze 1542. op 24 stuivers, en de Staten van Holland 1610. op 2 guldens 8 stuivers. De gulden trekt zyn benaming van 't goud, waar af hy voortyts gemaakt was, en vind men

noch

noch onderſcheide ſoorten in de oude muntboeken verbeeld, als Frederiks, Arnolds, en Wilhems guldens enz. Men vind hier en daar nog halve gulden ſtukken, die van zilver zyn, en in de Geunieerde Provincien, voor 10 ſtuivers gangbaar zyn.

Gulden-Daler, met 't getal van 60. doet tegenwoordig 20 goede Groſſchen, maar een halve 10. Groſſchen. Te Bremen doet een Gulden-Daler, anders ook Kruis-daalder genaamt 63 groot, 21 Meisniſche Groſſchen.

Gulden Vlies, van 54 in 't Mark, dede ten tyde van Keizer Carel in Frieſland 57 ſtuivers.

H.

Halbler, zie *Heller*.

Happeni, is een kleine Engelſche munt, van waardy omtrent 1 Duitſche Dreyer. 2 Happeni maken een penning ſterlings, of 4 Fardingen.

Hebreeuſche Dragma, zie *Dragma*.

Hebreeuſche Talent, zie *Talent*.

Heller, in Saxen maken 2 een penning uit, en hebben haar naam van Halb, wyl een Heller een halven penning maakt, waarom zy ook voor dezen Halbler genoemt wierden. Andere willen dezen naam van de ſtad Hal in Zwaben afleiden, daar deze zoort van munt 't eerſt zou geſlagen zyn: dus ver Hubner. Weſterhovius zegt, Heller, Obolus, Denier, is de allergeringſte munt. 2 Heller doen een penning. Daar zyn ook Drie Hellerſtukken, van welke 2 een Dreyer maken. Doch in Silezien doen 2 zulke Drey-Heller een Kruitzer of 4 ſlegte penningen. In Saxen vind menze op zommige plaatzen zeer overvloedig, als mede

in 't Bronswykſche en Keulſche. Men telde oudtyts by Pond Heller. In zilvere en goudegewigt doen 7 Heller een penning gewigt, en 32 Heller een lood.

Hern-Gulden, een zilvere munt in 't Keulſche bedraagt 64 Albus.

Hollandſche Croon, zie *Croon*.

Hollandſche Gulden, zie *Gulden*.

Hollandſche Leeuwen, zie *Leeuwen*.

Hollandſche Piſtool, zie *Doppia di Spagna*.

Hollandſche Ryksdaalder, zie *Ryksdaalder*.

Hollandſche Schelling, zie *Schelling*.

Hollandſche Stuiver, zie *Stuiver*.

Horntjes, zie *Schulpgeld*. *&c*.

Hornſſe Guldens, zyn van 2 ſoorten geweeſt, want 1 Ooſtfrieſe Hoornſſe Gulden is 1580. 4 ſchaap 10 w. of 9 ſtuivers, maar de olde Hoornſſe Guldens deden in dat ſelve jaar 6 ſchaap of 12 ſtuivers.

J. I.

Jacobſtukken, zie *Jacobus*.

Jacobus, *Jacobs-Stukken*, *Jacobyn*, een goude Engelſche munt, 25 ſchelling ſterlings bedragende, enige ſchattenſe 6 Pence hoger, en de brede ſtukken, waar van een tot 23 ſchellingen gerekent wort, doet in Holland 13 Gulden, zyn tegenwoordig zeer raar, en worden in de ſpaarpotten gelegt.

Jacobyn, zie *Jacobus*.

Japanſche Thayls, zie *Siumone*.

Jeſus Chriſtus, een ſtuk geld te Luca ter waarde van omtrent 12 ſtuivers, op deze munt ſtaat onzen Saligmaker uitgedrukt. De Lucoiſen hebben die munte doen ſlaan,

ter

ter eeren van een wonderdadig Crucifix, 't welke zy in hare Hooft-Kerke bewaren, ende zeggen dat 't zelve gesproken ofte bloed geſtort heeft. Het gebeurt dikmaals door dit geld dat onder 't dobbelen en ſpelen de naam van onzen Heilant misbruikt wordt, gelyk by d'Emiliane te lezen is.

Jettons, hieten by de Franſchen leg of rekenpenningen. Maar in een zekeren zin worden zekere zilvere munten alzo genaamt, die nu en dan in de Academie der Wetenſchappen te Parys tot beloning uitgedeelt worden: tot hier toe Hubner. Weſterhovius zegt Jetton is een legpenning of Rekenpenning; diergelyke doorgaans van geel koper gemaakt worden, ook wel van roodt koper, en met allerley beeldwerk, wapens en deviſen verciert. Men gebruiktze tot 't ſpelen.

Joachims-Daalder, *Joachimici*, zie *Daalder*.

Johannes, van 73 in 't Mark, dede onder de regering van zyn Keizerlyke Majeſteit 28 ſtuivers in Frieſland.

Italiaanſche Piſtool, zie *Doppia di Spagna*.

Italiaanſche Schelling, zie *Schelling*.

Itſebos, *Itzebo*, *Itzeboos*, zyn in Japan de 4de eener Kobang, na welker waarde zy ook de hunne erlangen, 't is een goude munt, doet op Batavia, 2½ ryksdaalder volgens Salmon.

Itzebo, zie *Itſebos*.

Julier, is een Pauſſelyke munt, doende omtrent 8 Franſche ſtuivers; de Julier doet te Belogne 10 Bayocs of Boulignis.

Junker Enne Gulden, is geſlagen van de oude Junker Enno te Greetzyhl, Vader van Graaf Ulricus de I. die 1450. geſtorven is, of voert haar naam van Gravinne Theda Sone Enno geheten.

Jun-

Junker Ulrich Goldgulden, zie *Goldgulden.*

Juſtus Judex, dus word een Deenſche munt genaamt, die tegenwoordig 28 Schelling Deenſch (Skilling Dansk) doet; en op 2 Mark Deenſch gemunt is.

K.

Kara Groch. Dus worden by de Turken de Duitſche Dalers genaamt.

Karol, of *Karon*, is 100 Leks in de heerſchappy van de Grote Mogol.

Karon, zie *Karol.*

Kas, kleine Malabariſche kopere munt in Ooſt-Indien op de kuſt Tranquebar, waar van 'er 80 op een Fano of omtrent 4 ſtuivers gaan, en $\frac{3}{4}$ penning bedraagt.

Kasbeghi, munt in Perſien doet een weinig minder als $5\frac{1}{2}$ Deniers.

Kash, Chineeſche kopere munt, te Tonkin in 't gebruik, deze noemtme in Kochinchina Pitjes, waar van de waarde op en af loopt, dog waar af 1000 een Ryksdaalder doorgaans, of daar omtrent waard zyn.

Katti, zie *Tſiani.*

Kauffmans Thaler, (Koopmans Daalder) geld in Hamburg en op andere plaatſen 33 ſchillinge, (ſtuivers) of 2 Mark Lubiſch en 1 Schilling, en is nog in 't Oſſe kopen in 't gebruik.

Keulſche Daelder, zie *Daalder.*

Keulſche Gulden, zie *Gulden.* Dede 1740. 12 Hollandſche ſtuivers.

Keulſche Stuiver, zie *Stuiver.*

Keyzerlyke Rhynſche Gulden, zie *Gulden.*

Key-

Keyzerlyke Teldaalder, zie *Daalder*.
Keyzers-Groſſchen, zie *Zilvere Groſſchen*.
Kitze, is een Beurs met 15000 Ducaten, waar mede de Grote Heer zyne Sultanen en andere Favoriten pleegt te beſchenken. Daar in tegendeel de andere Beurſen van zilvere munt doorgaans maar 500 Ryksdalers begrypen.
Kleefſche Stuiver, zie *Stuiver*.
Klippinge, een vierkante noodmunt, gelyk'er A°. 1621. by 't ſlegte geld van goed zilver gemunt wierden. De Commandanten van belegerde Veſtingen laten dikwyls in tyden van nood diergelyke ſlaan, en maar hun naam en de waardy daar op zetten. Zo munteden die van Campen 1578. om heur knechten te onderhouden zilveren klipping van 42 ſtuivers, ende halve ende vierendeelen: daar op ſtont, *Extremum ſubſidium appoſitis in medio civitatis inſignibus, & inferius paulo*, Campen 1578.
Kobang, *Koubang*, was voorheen in Japan 10 Ryksdaalders, doch 1695. is haar allooi zo verflegt, datze niet meer dan 6½ waarde hadden. Maar 1713. zyn 'er geſlagen, die de halve zwaarte en waarde der oude Kobangs hebben. Voor dezen plagten de Koubangs op Batavia gangbaar te weſen voor 10 Ryksdaalders, edoch nu ziet menſe 'er niet meer.
Komaſſi, is 't kleinſte zilvergeld datme in Arabien heeft, waardig omtrent 2 ſtuivers.
Kondoryn, *Condaryn*, doet in Japan 10 kasjes, ſennis pitjes of duiten.
Konings, of *Philips Daalders*, zyn aldus naar Philippus de III. Koning van Spanjen genoemt, en worden de Wiſſelbrieven daar na gerekent. Daar gaan 82 Wiſſel-kruitzers, of 100 kruitzers courant op. In Engeland gelden 4 Philips-daalders een Pond Sterling, bygevolg is yder 3 gl.

Koopmans-Daler, doet in Hamburg en elders 33 Schellingen, of 2 Mark Lubiſch en een ſchelling. Hy is alleen in den Oſſehandel gebruikelyk.

Kopeck, zie *Kopeck*.

Kopeiken, *Kopeken*, een Ruſſiſche munt: 't ſchynt datze voor 30 jaren geen ander zilvergeld hadden. De Kopeken waren van fyn zilver, ook wel van koper; maar hadden hunne volle wigt; en waren naar gelang van de zuiverſte munt van andere landen, zo dat 48 deden 50 Hollandſche ſtuivers. Doch na de bataille van Nerva liet de Szaar 't oude geld ſmelten, en nieuwe Kopeken in zyne plaats uitgeven, die niet meer dan $\frac{3}{7}$ van 't gewigt der voorgaande hadden: en zedert heeft men een allooi onder 't zilver gedaan dat 't nog erger maakt. Maar als men begon te merken, dat 't volk het oude geld byeen hield, werd 10 ten hondert winſt in de nieuwe munt aan hun geboden, die oude munt wilde te vermunten brengen. Maar nu zyn 50 van onſe ſtuivers 96 hermunte Kopeken. De Kopeken hebben haren naam naar Kopæ of Piek, welke de Ridder in zyn hand heeft, die daar op gebeeld ſtaat: 1724. beval Szaar Peter dat men gene zilvere Kopeken meer zoude maken. Men heeft ook 10, 5, en 3 Kopeckjes ſtukken: dus ver Salmon. Wat Hubner daar van zeit, zie boven op Copeck.

Kopeken, zie *Kopeiken*.

Kopſtuck, is een Engelſche of Spaanſche zilvere munt, waar van 3 maken een Ryksdaalder.

Koris, hier van belopen in Arrakan 80 een blank of 6 duiten, zo dat men een Ropy wiſſelende 2660 horentjes daar voor in plaats krygt.

Koubang, zie *Kobang*.

Kreut-

Kreutzer, zie *Kruitzer*.

Kromſtaart, *Krumſtert*, *Cromſtert*, naar de kromme Leeuweſtaarten zo geheten, deed in de 15 Eeuw een halve ſtuiver.

Kroon, zie *Croon*.

Kroon-daalder, zie *Leeuwen-daalder*.

Kruis-daalders, Spaanſche Nederlantſche munt, welke benevens de Trierſche, Keulſche, Burgundiſche, en de meeſte Hollandſche en Zwitzerſche Daalders, naar den Burgundiſchen voet gemunt zyn, en daarom maar 30 Groſchen, of 50 ſtuivers gelden. Zie meer op Daalder.

Kruis-gulden, een verſierde munt in Frieſlandt, makende 10 Caroli Gulden, in 't Franſch zeit men Dix Livres.

Kruitzer, *Kreutzer*, kleine ſcheidmunt, die voornamelyk in Francken, Zwaben, Beyeren en aan den Rhyn zeer gemeen is; en waar van 'er 3 een Keizers-Groſchen maken. Een ligte Kreutzer is 4 ligte penningen, alzo maken 5 ligte Kreutzers een goeden Batzen uit, 15 vier goede Groſchen, of 6 ſtuivers 10 penningen, 60 een Keizersgulden, en 90 een Ryksdaalder courant. Men heeft ook voornaamlyk in Franckenland, goede kreutzers, waar van 'er ieder 4 goede penningen, alzo 3 een goeden groſchen of 26 ſtuivers, 72 een Ryksdaalder maken: tot hier toe Hubner. Weſterhovius zegt dat de kruitzer is een kleine munt in de Keizerlyke landen, doende 60 een Keizers-gulden, of 90 een Ryksdaalder. Men rekent ook dikwils by Wiſſel-kruitzers, zynde een ingebeelde munt, en doende 74 een Ryksdaler.

L.

L *amaches*, zyn ſlakhorens die op de kuſten van 't eiland Loanda door de Vrouwen diep in zee met korven nevens 't zand in zo grote menigte gevist worden, dat'er altemets 3000 Quintalen, zynde yder quintaal 10 kruzaden waardig, naar Siam en de andere geweſten van Indien verſonden worden. Wier enigen van eenen zeer ſchone hemelblauwe of ook altemets aſchgrauwe kleur en mannetje en wyfje zyn, die vlytig worden van een geſcheiden, om dat zy na hare onderſcheidene ſoorten, ook voor onderſcheide waarde, niet alleen te Loanda maar ook te Nubea, en in de Koningryken Kongo en Beney, ja zelf by de afgelegenſte volken der Indien in den dagelykſchen handel gebruikt worden, om 'er goud, zilver, elefants tanden en andere koſtelyke waren voor te kopen.

Lammen, (Goude) van dit geld zyn enkelde en dubbelde door Willem de V. Graaf van Holland geſlagen, en wert deze munt zo genoemt van wegen 't opgedrukte Lam, met zyn kruisbanier.

Lang-rok, *agt ſtuivers Langrok*, ook wel 8 ſtuivers ſtuk na deſſelfs waarde, is een zilvere munt in de Geunieerde Provincien gangbaar.

Lar, is een zekere munt op een vreemde wyze gemerkt, want dezelve is niets anders, dan een klein ſtrookje zilver, zeker gewigt houdende, in 2 delen en gelyk toegevouwen, en op de kant met 't merk van de Vorſt getekent. Deze voert de naam Lar van den geenen, die haar eerſt aangebragt heeft, te weten van de Vorſten van Lar, toenze van 't ryk van Perſien geſepareert waren. Deſſelfs waarde en kommer van 't te vervalſchen, om dat 't alleenlyk

in 't gewigt, en in de zuiverheit van 't zilver beſtaat, doet dat 't in alle Ooſterſche landen gang gekregen heeft, niet alleenlyk by de Chans van Lar, die de eerſte makers daar af zyn geweeſt, maar by alle de Vorſten van Aſia; want de Turken, Perſianen, Mogols en d'anderen doen dezelve onder haar eerſte en ware naam munten: 2000 Lars zyn omtrent 400 Piaſters, of Realen van Spanjen waardig, dewyl yder Reaal op 5 Lars gerekent wort.

Larin, *Laryn*, een oude Arabiſche munt van te zamen gebogen draad, en in 't midden een weinig plat geſlagen en daar op geſtempelt. Zy is in 't Ooſten van Perſien af tot Ceilon gangbaar, en gelt omtrent 9 ſtuivers volgens Hubner. In Arabien vind men zegt Tavernier Larins en halve Larins. Een Larin is omtrent 11 Franſche ſtuivers waardig: 't is een langwerpig rond ſtukje zilver, daar 't teken van de Prins van Arabien op ſtaat.

Laryn, zie *Larin*.

Lea, zie *Chineeſche*.

Leeuw, (Vlaamſe,) onder een kerkdakje, een goude munt, geſlagen na de inſtelling van de orde van 't Gulde Vliez door Filip de I. Graaf van Holland.

Leeuwen, (Hollandſe) zo gehele als halve zyn van zilver, deze munt is alzo in 't gemeen bekent geworden, om de beeldenis van dat moedige dier daar op ſtaande. En uit dezen hoofde hebben niet alleen deze penningen, maar veele andere hunne namen ontfangen, als de Lammen, Botdragers, Tuinen, Voetdragers, Drielanders, Kromſtaarten, Engelen met 2 ſchilden, Vliezen, Veur-izers, Griffioenen, Ryders enz. Zo wierden enige penningen der Atheners Oſſen genoemt, andere Maagden, enige der Korinthers Vogel-kuikens, en der Peloponne-

neſers Schildpadden; alle volgens de beeldenis dieze vertoonden.

Leeuwen-daalder, of *Kroon-daalder*, geld 40 ſtuivers op enige plaatzen, te Smirna en in Holland geldenze 42 ſtuivers.

Lek, is in 't Mogolſche gebied 100000 Ropyen, dat is 50000 Ryksdaalders, dit word genoemt gelyk by ons 100000 guldens, een Millioen.

Leopolder, *Leopoldſtuck*, is een munt die de Aarts-Hertog Leopold Willem heeft laten ſlaan, en 3 ſtuivers 5 penpingen bedraagt, ſchoon zy op 10 kreutzer of $\frac{1}{3}$ kopſtuk gemunt zyn. Sy zyn tegenwoordig vry ſchaars.

Leopold-ſtuk, zie *Leopolder*.

Liard, kleine zilvere en kopere munt in Vrankryk, een oortje waardig volgens Hubner. Weſterhovius zeit dat Liard is een kleine Franſche munt van 3 Deniers, of een vyfde van een ſtuiver Tournois volgens Marin.

Liere, is een Venetiaanſche munt, bedragende 20 Soldi of 3 Groſchen, 2 penningen min of meer.

Lies, is te Tonkin $1\frac{8}{27}$ penning.

Lira, een verdigte munt in Italien, waar van 'er 6 een Milaneeſchen of Savoiſchen Ducaat uitmaken. Te Florencen is een Lira 12 Crazie, in Savoyen 20 Solidi, en te Venetien 20 Soldi di Piccoli of omtrent 5 ſtuivers, volgens Hubner. Lira di Venetia, een Italiaanſch pond, doet omtrent 12 Kruitzer, of 5 Lire maken een Keizers-gulden. Een Lira heeft 20 Soldi zegt Weſterhovius.

Lisbonini, is een Portugeeſche goude munt.

Livre, zie *Franc*.

Livre de Gros, noemen de Franſchen een Pond Groot, dat is 6 gulden.

Loe-

Loevenſche Pieter, van 76 in 't Mark, dede in de 16 Eeuw in Frieſland 39 ſtuivers.

Louis, een Louis Blanc of gemunte Louis in zilver doet gelyk een Ecu 3 Livres, een gemunte Louis in goud, of Louis d'or, ook een Piſtool, doet 11 à 12 Livres oude, en 14 Livres nieuwe munt. Zy worden dus genaamt naar de daar op verbeelde gedaante.

Louis d'or, is een goude munt in Vrankryk, die Koning Lodewyk de XIII. A°. 1640. allereerſt heeft laten ſlaan. Naderhant munte men ook Louis d'Argent of Blancs, welke van zilver zyn. Zy ſlaan op en af in prys: zie Ecu.

Lubekſche Schilling, zie *Schilling Sterling*.

Luikſche Schelling, zie *Schelling*.

M.

Maas, doet 7 ſtuivers 8 penningen, men heeft 4 op een Sling.

Madonnina, *Madonnine*, ofte Lieve Vrouwe en Maget Maria, een munt welke in de 17 Eeuw te Boulogne 6 ſtuivers dede.

Maget Maria, zie *Madonnina*.

Mahmoudi, is een van de gangbaarſte munten in Perſien, doet 2 Chais, dat is na ons geld 9 ſtuivers. De Mahmoudi wert by de Perſianen ook Yus Alton genoemt, 't geen te zeggen is 100 Altons, en ondertuſſchen word dit woord Alton, 't welk goud betekent, gemeenlyk voor 1 Sequin genomen, maar als'er een Mahmoudi met verſtaan word, neemt men 't voor de waarde van ontrent 1 Denier.

Mai-

Maidin, Ægyptiſche munt van omtrent 2 blanken Hollandſch.

Majulias, noemden de Nigriten, een volk van Lybien of Opper Æthiopien, penningen, dieze van wit lood maakten. Diergelyke gebruikten de inwoners van 't eiland Taprobanen, heden Ceilon.

Maley Gros, of *Kruitzer*, doet in Bohemen 4 penningen.

Mangours, is een kopere munt, welke de Baſſa van Baſſora laat ſlaan, welker 30 een Chai maken, en 6 van deze Mangours maken 1 Para, waar van 'er 5 in een Chai gaan.

Mantuaanſche Kroon, zie *Kroon*.

Maravedis, is een kleine kopere munt in Spanjen, waar van 'er 95 op een Franſche Livre gaan.

Marck, een munt van velerley ſoort. 1 Mark Lubſch is $\frac{1}{9}$ van een Ryksdaalder (doende een Duitſche Ryksdaalder 2 Gulden Hollandſch) of 13 ſtuivers, $5\frac{1}{7}$ penning. Een Mark Danske of Deenſche Mark is 't 6de deel van 1 Ryksdaalder, maar de Deenſche ryksmark doet 8 ſtuivers, 5 penningen. Een Mark zilver in Engeland maakt 13 Engelſche ſchellingen en 4 Pence of ſtuivers. 1 Schotſche Mark is $13\frac{1}{3}$ Pence. Een Zweedſche Mark in zilver doet $6\frac{1}{2}$ ſtuiver en 3 penningen, en in koper $2\frac{1}{2}$ ſtuiver. 1 Mark te Stettin komt met de Zweedſche Zilvermark overeen. In Bremen maakt een enkel Markſtuk 2 Kopſtukken, en anderhalf dubbele of 3 enkele maken 1 Ryksdaalder. In Silesien houd de zware Mark 32 Keizers of Silesier Groſſchen, makende $42\frac{1}{2}$ ſtuiver, maar de kleine Mark heeft 32 witte groſſchen, 't welk 27 ſtuivers 11 penningen bedraagt. 1 Mark zuiver goud is 96 Ryksdaalders of 72 Goud-Guldens, ieder tegen 53 ſtuivers gerekent. Een Poolſche Mark is een vertierde munt in Pruiſſen, die niet in we-

ſen

ſen is, waar na de gemene luiden hun rekeningen richten, zy maakt 20 Poolſche groſſchen of 60 ſchillingen, of $\frac{2}{7}$ van een Poolſche Gulden uit: tot hier toe Hubner. Westerhovius zeit, men noemt zekere muntzoorte Mark. Een Mark Lubiſch is 8 goede groſſchen; een Mark Deenſch 4 goede groſſchen; een Mark zilvermunt in Zweden 3 groſſchen; een Mark koper 1 groſch; een Mark Rigiſch houd 6 Poolſche groſſchen, 18 witte of 36 ſwarte ſchellingen; en 5 Mark maken 8 goede groſſchen. Volgens Salmon doet de Deenſche Ryks-mark 11 ſtuivers.

Marck Danske, zie *Marck.*

Marck gelds, zie *Marck.*

Marck goud, zie *Marck.*

Marck Lubſch, of *Lubiſch*, zie *Marck.*

Marck Rigiſch, zie *Marck.*

Marck ſtuck, zie *Marck.*

Marrevadis, is een kleine munt in Spanje, van welke 34 à 36 een Real maken, en omtrent $6\frac{1}{2}$ een goede groſſchen zyn.

Mas, is een goude munt te Achen, uitmakende 1500 Caſſen, 't 4de deel van een Mas word een Pollam of Copang genaamt, die alleen in verbeelding beſtaat, 16 Mas maakt 1 Fael.

Maſe, is een zilvere munt in China, die aan waardy byna een Spaanſchen Daalder gelyk is.

Mat, zie *Peſo.*

Maticalle, een goud munt in Maroc, die 1 Ducaat doet.

Matinaſch, wert een Poolſche Hungariſche Gulden genaamt, deze houd 23 Caraat, 9 grein geel, 3 grein wit.

Matte, is een Spaanſche zilvere munt, omtrent 1 Daalder en 3 groſſchen met de Agio waard.

Mattier, een munt die in Weſtphalen gebruikelyk is, en 4 ſware penningen geld.

Max d'or, is een Beyerſche gulde munt, weegt 119 aazen, en doet 4 Ryksdalers en 8 Groſſchen.

Mecklenburgſche Gulden, zie *Gulden*.

Metecals, is een gulde muntzoorte in Mauritanie, omtrent een Ducaat naar onſe munt.

Michelotti, werden genaamt die ſtukken geld die de Veneetſianen in de 12 Eeuw, terwyl dien Staat tot den heiligen Oorlog geld nodig was, lieten maken van leer, en voor goud en zilver deden gelden, door welke vond 't leger behouden bleef. Dit alles geſchiede op raad van een uit 't geſlacht der Michaeli in Venetien.

Middel-Groſſchen, zie *Middel-munt*.

Middel-Heller, zie *Middel-munt*.

Middel-munt, beſtaat in de Zout werk zaken van Halle daar in, dat 3 Middel-penningen een Middel-groſſchen doen; 60 Middel-groſſchen een Middel-ſchock; een Middelſchock 17 zilvere groſſchen, een penning ende een 4de Middel-heller; $3\frac{1}{3}$ Middelpenning 4 penning zilver munt: $10\frac{1}{7}$ Middelpenning 12 penning of een zilver Groſſchen; $3\frac{1}{3}$ Middel-groſſchen, een Zilver-Groſſchen.

Middel-penning, *Middel-ſchok*, } zie *Middel-munt*.

Milaneeſche Croon, zie *Croon*.

Mille Rees, een goude munt in Spanje en Portugaal, die 25 Realen, of omtrent 3 Ryksdaalders zonder het opgeld maakt. De koopluy in Portugaal maken altyt hun boek en rekening na de Mille Rees op.

Millerozen, zie *Portugaler*.

Milliard, is een ſomma van 1000 Millioenen.

Millio, een millioen is duizendmaal duizend: maar duizendmaal duizend Millioenen noemen de nieuwe Cyfferaars een

een Billioen; gelyk duizendmaal duizend Billioenen een Trillioen.

Millioen, is een zom van 10 tonne Gouds, naar ieder lands munt gerekent.

Misnische Gulden, zie *Gulden.*

Miter, zyn penningen van enen helen ſtuiver, beſtempelt met 't afbeeldzel van St. Marten. De Stad Utrecht lietſe munten ſtaande de tyt van Biſſchop Davids abſentie en detentie te Amertsfoort, en dus Anno 1483.

Moen, (de goude) of Ropy, heeft in 't Mogolſche ryk de waarde van omtrent 14 zilvere Ropyen, of 7 Ryksdaalders: zie Ropy.

Moloko, by de Maleyers gangbaar, is zo veel als een Spaanſche Ryksdaalder, die 17 penningen en 12 grein weegt.

Monaco, een Italiaanſche munt, 't 10de deel aan waardy minder als een Ryksdaalder.

Monedos d'ouro, goude munt in Portugal, bedragende 4000 Reis, of 24 guldens Portugeeſch, maakt 16 guldens Hollands, van deze zyn 'er halve en 4de Monedos.

Morchen, van deze maken 6 te Ryſſel een Brabandſche ſchelling.

Morentanden, zie *Amandelen.*

Moscofske, is een Muscovitiſche munt, omtrent ter waarde van 3 Heller.

Moſoffeke, is een kleine Muscovitiſche munt, waar van 2 een Copecken maken.

Myt, kleine munt in Holland, welke 2 ligte penningen geld.

N.

Nieuw-Schock, zie *Schock*.

Nobel, by de Romeinen een ſtuk goud van omtrent 7 guldens 10 ſtuivers van onſe munt, volgens Pitiscus. Ten tyde der Keizeren wierd deze munt lager geſtelt. In Engeland is de Nobel een gefingeerde munt, die een halve Mark of $\frac{1}{3}$ van een Pond Sterlings bedraagt na 't zeggen van Hubner. Volgens Macky is de Nobel een zekere oude munt, waardig 6 Engelſche ſchellingen en 8 pence.

Nobel, (de Vlaamſe) volgens Alkemade een goude penning, wegende 4 engelzen en 14 aazen, en verbeeldende Filip de I. van Burgondie, ſtaande gekroond en geharnasd in een Kogge op de oude wys toegetakelt. De halve Nobel heeft de halve waarde, en is t'eenemaal gelyk aan den geheelen.

Nummi Bracteati, zeker ſlag van zilvere munten, die in de middel Eeuwen geſlagen zyn, welke ganſch dun, maar van goed zilver, en maar op een zy geſtempelt zyn, zo dat ſig de ſtempel op de ene zyde ingebogen, op de andere uitgebogen vertoont. Men heeft 'er ook van fyn goud, maar die zeer zelden gevonden worden: dus ver Hubner. Weſterhovius zegt, *Bracteati* zyn oude Duitſche penningen van fyn zilver, zynde zeer dun, en maar op eene zyde gemunt, zo dat 't uitdrukſel van den ſtempel op de eene zyde ingebogen, op de andere uitgebogen is. Men heeft in de Middel-eeuwen een grote menigte van deze Bracteati uit de aarde gegraven. Die van goud zyn zeer zeldzaam.

Nummi Morales, zie *Schreckenberger*.

O.

Obangs, een goude munt in Japan, welke gaat voor 10 Kobangs, ſchoon maar 9¼ waardig.

Obolus, een klein ſtukje zilver-geld van 8 duiten.

Oehr, *Oer*, (ſpreek *Or*) is een Zweedſche munt. De kopere Oer ook Rond-ſtuk genaamt, zyn ⅛ van een zilvere Oer, gaande 8 op een Mark, en 32 op een Daler van kopere munt. Van de zilvere gaan evenveel op een Mark of Daler zilvere munt. 1 Carolyn of 8 goede groſſchen, doet 20 Oer zilver, of 60 Oer koper. 1 Oer of Rondſtuk heeft 4 Oertjes.

Oer, zie *Oehr*, en *Rund-ſtucke*.

Oeſterſchelpen, zie *Schulp-geld*.

Omkyker, zie *Carolus*.

One Pence, zie *Four-Pence*.

Ongara, doet te Venetien 15¾ Lire.

Oord, is de 4de part van een ſtuk gangbaar geld; zo is een Oord van een Ryksdaalder in de VII. verenigde Provincien dertiende halve ſtuiver, een Oord van 1 Gulden 5 ſtuivers en zo voort.

Oortje, is in de verenigde Landſchappen iets dat thans in verbeelding beſtaat; doet 2 duiten; zynde ¼ deel van een ſtuiver. De eigentlyke Oortjes zyn overlang afgezet en gelden tegenwoordig niet meer als 1 duit, hoewel nog in wezen zyn, en Vetoortjes genaamt worden.

P.

Pagoda, *Pogade*, is in 't Mogolſche-ryk zo veel als 36 Fanhams: 14 Pagodas doen in Indien zo veel als in Engeland

land 6 Ponden Sterlings, 16 ſchellingen volgens Salmon, zy zyn aan de eene kant plat, aan de andere bol. Hubner zegt Pagode of Pogade is een goude Malabariſche munt op de kuſt van Coromandel in Aſien in Ooſt-Indien welke omtrent 1 Ducaat bedraagt. Volgens Weſterhovius is Pagode, ook Pardai en Pardaon, een gulde munt in Indoſtan. Een oude Pagode doet $4\frac{1}{2}$ Rupien, 10 Spaanſche Realen, of 30 goede groſſchen. Een nieuwe geld $3\frac{1}{2}$ Rupie. Wiaerda zeit, dat de goude munt-ſtukken, die men ziet in 't ryk van Golkonda, en andere in 't by na eiland aan deze zyde den Ganges, worden Pagoden geheten, hebben de waarde van 4 Roupyen; ſchoon zy de ſwaarte maar van een halve Spaanſche Piſtolet halen konnen.

Pagode, zie *Pagoda*.

Paole, *Paolo*, is een zilvere munt in Italien, te Romen omtrent een Schelling waardig; te Florencen doenze 8 Crazie.

Paolo, zie *Paole*.

Para, doet te Bagdad 4 Aspers, 't zyn beide zilvere ſtukken.

Paraſi, munt in Turkien die 4 Aspers geld, en te Cairo in Ægypten geſlagen wert.

Parar, Turkſche zilvere munt, doet 3 Aspers: 40 Parars doen een Ryksdaalder.

Pardai en *Pardaon*, zie *Pagoda*.

Pardo, is eene op 't halve eiland Coromandel gebruikelyke munt, heeft 20 goede Groſſchen aan waardy.

Pataca, zie *Peſo*.

Patacon, een zilvere munt in Vlaanderen, die 58 Sols of ſtuivers geld. Wyl zy niet heel rond maar hoekig zyn, hiet

hiet menze in Vrankryk Ecu Cornu, en zy zyn tot het jaar 1679. gangbaar geweeſt, wanneerze afgezet zyn, en in de Koninglyke munt tegen ander courant geld hebben moeten verwiſſelt worden.

Patagon, zie *Pattacon.*

Patar, is een kleine kopere munt, die zo veel waard is als een Franſch oortje, (liard) en dit rekent men op 3 Deniers, waar van'er 12 in een Franſche ſtuiver gaan, die omtrent half zo veel waard is als een Hollandſche ſtuiver; zo dat Patar op een Duit Hollands mag gerekent worden.

Patman, doet te Bagdad 3 Rottles van Aleppo, of 6 Oques en 3 Oncen, 't welk altemaal zilvere ſtukken zyn.

Pattacon, *Patagon*, is een Spaanſche munt in Vlaanderen, op 48 ſtuivers geſlagen, edog na verloop van tyt tot 58 ſtuivers gerezen. Men moetze met de Duitſche Ryksdalers, nog met andere munt niet vermengen. In Portugaal worden de Peſos of ſtukken van agten Patacons genaamt, en gelden in Duitſchland min of meer 36 goede Groſſchen.

Pauſſelyke Teſtone, zie *Teſtone.*

Pechas, een kleine kopere munt in Indien, die de Ooſt-Indiſchvaarders Pitjes noemen, zynde een duit of 3 waardig.

Pence, zie *Penning Sterling.*

Penning, ligte kopere munt, was deze Eeuw in de Provincie van Stad en Lande nog gangbaar voor een halve duit; doch worden in gedachte Provincie niet meer geſlagen en weinig gezien. Volgens Hubner is een Penning in Opper-Saxen 't 12de deel van een Groſchen. Een ligte penning is 't 4de deel van een kreutzer. In Holland is een penning een halve duit. Weſterhovius zegt, dat de penning

ning is een oude Duitſche munt, van welke in oude Oirkonden en Bewyſen dikwils mentie gemaakt word.

Penning-Sterling, of *Pence*, is een kleine zilvere munt in Engeland, waar van'er 12 op een Engelſche Schelling gaan, die 12 ſtuivers waard is, en ook twelve pence genaamt word. Six pence is een halve ſchelling, of 6 ſtuivers. Fourpence of Groat maakt 4, en three pence 3 ſtuivers.

Peny, is een Engelſche ſtuiver, doende 12 een ſchelling; naar ons geld omtrent 6 penningen.

Pesce, een kopere munt in Indien, waar van'er 54 een zilvere Rupia maken.

Peſo, zie *Stukken van Agten.*

Peſos, is een ſtuk van Agten, zynde een Spaanſche munt, doende eertyts 8 Realen in zilver. In Portugaal doet een Peſos, een ſtuk van Agten, of Patacon 15 Realen, makende naar het geld van Duitſland min of meer 36 Grosſchen.

Petermanchen, een Keur-Trierſche munt, waar op St. Pieter met den Sleutel ſtaat, waar van 'er 3 een goede Batzen, of 20 ligte penningen, en 2 drie dubbele of 6 enkele in Frankenland aan den Rhyn, of aan den Moezel, zo veel als 5 Frankforter Albus of $\frac{1}{2}$ Kopſtuk gelden, en na 't Saxiſche geld 2 Groſſchen 8 penningen bedragen.

Pezze di Otto Reali, of *Stuk van Agten*, heeft te Livorno 6 Livres, 6 Guili, of 20 Soldi.

Philippi Gulden, word in Frieſland, in cas van boete voor den Hove gerekent op 25 ſtuivers.

Philips-Daalder, zie *Konings-Daalder.*

Philippus, doet omtrent 2 Gulden 15 ſtuivers Hollandſch geld.

Phi-

Philippus Ducaten, doen te Milaan 7 Lires, zynde een Lire aldaar 20 Sols courant, een Soldi 12 penningen courant.

Philips Gulden, heeft 1577. gedaan 27 ſtuivers.

Piaſter, doet te Aleppo 80 Aspers, in Perſien houdenze gemeenlyk 13 Chais, en alsze wichtig zyn 13 Chais en een Biſti. Volgens Weſterhovius is Piaſter de naam van een zilvere munt, doende omtrent 1 Ryksdaler. Diergelyken zyn de Spaanſche Patacons, Franſche en andere Ryksdalers enz.

Piaſtra, Spaanſche zilvere munt, die in 't Koningryk Napels 11 Carlini geld. Een Florentynſche Piaſtra is zo veel als $10\frac{1}{2}$ Paoli of 7 Lire.

Piaſtres Aboquelle, gelden 15 Chais van Baſſora.

Piaſtres Reales, zo ouden als nieuwen heeft men te Baſſora, de eerſte doen $3\frac{1}{2}$, de andere 3 Abaſſis.

Piaſtres de Reaux, doen te Bagdad 8 Chais; 't zyn zilvere ſtukken.

Piccoli of *Bagatini*, kleine Italiaanſche munt, waar van 'er 6 in Sicilien een Grano maken.

Pice, is in 't ryk van de Mogol een munt van koper, waardig omtrent $\frac{1}{2}$ ſtuiver.

Piemondſe Ryxdaalder, zie *Ryksdaalder*.

Pietermannetje, *Petermannetje*, is een kleine munt in 't Roomſche ryk zeer bekent, doende 16 goede penningen. Men telt in Duitſchland ook 9 Petermannetjes op 10 ſtuivers: zy zyn zo genaamt naar den Apoſtel Petrus.

Piſtole, zie *Louis d'Or*.

Piſtolet, te weten de enkele van goud, doet 4 guldens 5 ſtuivers, de dubbelde doen helfte meer, de halve enkele doen 2 gulden 2 ſtuivers 8 penningen.

Piſtool, of *Louis d'Or*, doet tegenwoordig 14 Livres. Een

Piſtole in Venetien doet 38 Lire di Venetia; een Pauſelyke geld 30 Juliers, makende omtrent 240 Franſche Sols. Een Spaanſche Piſtool doet 32½ Julier; een Engelſche 17 Schellingen, en 6 penningen ſterlings. Het is een goude munt.

Pitjes, (Batamſe) hier van maken 10 een ſtuiver, dit is de enigſte kopere munt die op Batavia in gebruik is. Daar is een andere munt die men aan een ſtrootje rygt, en uit tin en lood beſtaat, waar af 50 waardig zyn 2 ſtuivers. In Kochin China zyn de Pitjes niet altyt van een prys, doch 1000 doorgaans een Ryksdaalder of daar omtrent waardig.

Plappert, een kleine munt, die in 't Aartsbisdom Ments 3 Kreutzers geld. In Polen heeft men ook een munt van dezen naam, waar van 'er 25 op een Poolſche Gulden gaan, of 8 goede Groſſchen maken.

Pogade, zie *Pagoda*.

Polcher, heeft te Dantzig 1½ Schelling of 9 penningen.

Poldrack, *Brummer*, een munt in Polen, waar van 'er 5 zo veel als 2 Saxiſche Groſſchen, en 60 een Ryksdaalder uitmaken.

Pollam, iets dat in verbeelding beſtaat, ¼ van 1 Mas uitmaakt.

Pollin, een Muscoviſche munt van 50 Copekken.

Poluſzke, of *Quart-Copecken*, is een kleine zoort van munt in Muscovien, en geld omtrent zo veel als een Meisniſche Dreyer, 100 gaan 'er van op een Ryksdaalder.

Pond Groot, een verſierde munt in Frieſland à 6 Caroli Guldens, in cas van breuken bedienen zig de Grietſluy daar van.

Pond Sterling, word volgens Leutholf gerekent op 10 onſer

Guldens, of van de Duitschers op 4 Ryksdaalders, 10 grosschen, 8 penningen, wanneer men 20 in 't Pond, en yder sterling tot 5 grosschen en 4 penningen stelt. Deze Engelse munt is door Koning Hendrik de III. in 't Parlement te Londen Aº. 1246. ingevoert geworden. Heeft dien naam bekomen van de Stahren by de Hoogduitsche; Sterlingen by de Engelsche; by ons Spreeuwen, vermits de afbeelding dezes vogels op dat geld is geslagen. Wat nu aangaat zegt Benthem, 't woord Sterling, veele hebben de gedagten, dat dien naam is ontstaan, om dat op deze munt de figuur van een star stond: dog dit is gantschelyk valsch, en de geleerde Engelsche bekennen zelfs, datze deze benaming hebben ontvangen van de Duitschen: alhoewelse ook hier in niet eenig zyn. Want enige leiden sterling af van 't Saxisch woord ster, beduidende waar, of wichtig. De meeste echter houden 't daar voor, dat ten tyde van Koning Richard de I. of gelyk andere voorgeven, van Koning Johannes, een munt uit Duitschland na Engeland wierd gebragt, welke wegens hare suiverheit, of fynheit zeer hoog geagt wierd: en vermits deze geldstukken uit 't Oosterlyk gewest van Germania quamen; hebbenze dezelve geheten Easterlings, of Oosterlingen; en vervolgens hare eigene munt toegerigt na de deugzaamheit der Duitsche Easterling, of by verkorting Sterling genoemt. Een Pond sterling is 20 Engelsche schellings, waar tegen een Francois Liver, of Pond maar een halve schilling is. Pond sterling is volgens Hubner een gesingeerde munt in Engeland, die 20 Engelsche schellingen of 12 Gulden bedraagt: Een half Pond sterling hiet in 't Engelsch An Angel, en geld 10 dito schellingen. Een Pond sterlings zegt Westerhovius doet in Engeland 20

ſchelling ſterlings, of volgens de Wiſſel-Cours tuſſchen Londen en Hamburg 33½ Drittel Vlaamſch, naar Duitſch geld byna 5 Ryksdaalders, of 4 en ½ deel Ryksdaler.

Pond Tournois, doet 6 Gulden, is gene munt, maar een ſomma gemunt geld. Sy hadden voornamelyk gang in de 13 en 14 Eeuwen.

Pond Vlaamſch, een geſingeerde verſierde, of ingebeelde munt, die maar in 't rekenen gebruikt word, en daar in 6 Hollandſche Guldens geld volgens Hubner. Weſterhovius zegt dat een Pond Vlaamſch behelſt 20 ſchelling Vlaamſch, of 2½ Ryksdaler; of 7 Mark en 8 ſchelling Lubiſch. Voor 30 à 40 jaren plagten de Hollanders daar in hunne rekeningen op te maken.

Poolſche Groſſchen, zie *Groſchen*.

Poolſche Gulden, zie *Gulden*.

Poolſche Marck, zie *Marck*.

Poolſche Schelling, zie *Schelling*.

Poraſas, geld by de Turken 4 Aspers.

Porceletten Geld, zie *Schulp-Geld*.

Portugaler, anders grote Cruſados genaamt, hebben de Koningen van Portugal, Joannes en Sebaſtianus eerſt laten ſlaan. Zy zyn van goed en 't Hongariſch byna gelyk goud, wegende 23 en een halve Caraat, waar in 't 48ſte deel zilver of koper is, doende aan gewigt 10 Spaanſche Drachmen, of 650 Aazen, of 10 kleine Cruzaden. Eertyds dedenze 20 Ryksdalers, doch zyn thans, terwylze zeldzaam zyn geworden, op 27 Ryksdalers verhoogt. Van deze Cruſaden hebben zommige, gelyk de kleindere, een kort kruis. Deze worden 4 ſchellingen beter gehouden, als die met een lang kruis. Deze heeft men wel eer Portugeeſche kronen genoemt. Daar is nog een andere zoort, genaamt

Du-

Ducaten van Portugal, voerende 4 of 8 ronde kogeltjes, nevens 't kruis, van groote en goud gelyk een Hongarische Gulden. Deze deden voor 100 jaren $1\frac{1}{4}$ Ryksdaler. Een derde zoort word Millerozen genaamt. Deze zyn dubbeld en enkel; hebben 't beeld van St. Stephanus, of een dubbeld kruis, en zyn aan gewicht gelyk een Rosenobel. Een dubbele weegt 2 Troische Drachmen, of 140 Aazen; ende een enkele weegt 70 Aazen. De dubbele heeft eertyds 3, en de enkele anderhalve Ryksdaler gegolden.

Portugaleuser, een Portugeesche goude munt, die 20 Ryksdaalders geld, maar nu zeer raar geworden en op 27 Ryksdaalders gestegen is.

Portugeesche Ducaat, *Ducaat di Portugal*, houd 10 Realen, yder Reaal 40 Rees, zie op Crusade.

Portugeesche Realen, zie *Reaal*.

Portugiesche Kronen, zie *Portugaler*.

Postulaat Guldens, zyn 2 goude munten, welke Rudolff van Deepholt als Postulaat van 't Bisdom Utrecht zou hebben doen munten, 1425. door dien hy, schoon tegen de ordre van de Paus van 't volk tot Bisschop begeert was, is hy Postulatus Episcopus Ultrajectinus genaamt. Zy dragen 't afbeeldsel van den Bisschop van Tours met deze woorden, *Sancte Martine Episcope*. De tegenzyde bevat 't wapen van het Stift, in welks midden 't gescheide wapenschild des Kerk-Voogds geplaatst is. Het bovendeel voert eenen roden leggenden Leeuw op eenen gouden grond, en 't onderdeel eenen zilveren Arend op een blaauw veld, een gelyke Driehoek bestaat 't vlak der munte, en ontvangt de wapenschilden, met welke gedaante de Ouden de Hemelsche zaken plegen te verbeelden. Dees driehoek door 3 ronden aan den anderen ver-

knogt, schynt op des Bisschops munt tot diergelyk een oogwit geplaatst te weesen: want 't rond, het geene zonder einde is, verbeeld de Eeuwigheit; en dus de 3 in een gevlogten de Drie-Eenheit. Zynde de rand omzoomd met deze woorden, *Moneta Rodolphi Episcopi Trojectensis;* yder van deze munten, die men vinden kan by van Mieris, en in een Munt-beeldenaar van 1580. weegt een Engels 31 Aazen en $\frac{1}{2}$. De prys welke zy in den loop hadden was toen in Overyssel gestelt op 8 Schaap, of 16 stuivers, en A°. 1562. tot 26 stuivers gerefen.

Pul, een Persiaansche koper-munt, van welke 40 een Abassi, dat is naar Duitsch geld omtrent 8 goede Grosschen maken.

Pula, een kopere munt in Moscovien, tot dienst van de armen geslagen, 40 daar van maken een Denga.

Pullo, is een kopere munt der Persianen, omtrent $4\frac{1}{2}$ penning aan waardy, 40 van dezelve maken een Abbas.

Q.

Quadrans, een stukje kopergeld by de Romeinen, bedragende $\frac{1}{4}$ van een As, dat een half blank bedroeg volgens Pitiscus. Westerhovius zegt dat 't is een oude munt, omtrent zo veel als een Meissensche penning, anderzints Teruncius genaamt.

Quadruple Louis, is een goude munt van 4 Pistolen, die Koning Lodewyk de XIII. A°. 1641. in Vrankryk heeft laten slaan.

Quarrete, is een kleine Italiaansche munt van omtrent 6 penningen.

Quart-Copecken, zie *Poluszke.*

Quart

Quart d'ecu, de 4de part van een Ryksdaalder.

Quarto's, is een kopere munt in Spanjen, al immers zo vuil als de oortjens in Vrankryk; en hoe morflig die 'er ook uitzien, zo komen zy doch zo uit des Konings Schatkamer. Zy geven u die by 't gewigte; want wat middel zou 'er zyn om dat bedelaars geld te tellen. Dit geld wert u door mans, die 't in bieſe korven op haar rug dragen, te huis gebragt als 't een aanmerkelyke fomma is, en als m:n het heeft ontvangen, zo heeft een geheel huisgeſin 8 dagen werk om 't te tellen. Het zilvergeld wert 'er zo weinig gezien, dat onder 10000 Guldens dikwils geen een in zilvergeld is.

Quatrino, een kleine Italiaanſche kopere munt, waar van 'er in 't Koningryk Napels 3 een grein gelden: maar te Florencen maken 5 Quatrini een Crazia.

Quattrino, is een kleine kopere munt in Italie, waar van 3, 4, of wel 5 een Soldo maken.

R.

Radder-Albus, heeft te Ceulen aan den Rhyn 4 Vetmannetjes of 32 Heller.

Radder-Schelling, in 't Ceulſche is 16 Heller.

Rappe, is een kleine munt in 't Freyburgſche en Bazelſche gebied, van welke 10 een Batze maken. Men heeft daar ook Rappen-penningen, Rappen-Batzen, en Rappen-Dalers.

Rappen, kleine munt in Polen, waar van 'er 5 een Poolſche Groſchen maken.

Rauwrenokes, werden van de inwoonders van Virginie genaamt ronde ſteentjes dieze van Oeſterſchulpen maken; zyn yder gangbaar voor 6 Engelſche penningen.

Re-

Reaal, Spaanſche zilvere munt, waar van 8 een Ryksdaalder uitmaken. Daar zyn verſcheide zoorten, als demi reale, pieces de 4 Reales, reale de Flandre, en zo voort, die evenwel niet beſtendig op hun prys blyven, maar naar 't tytgewrigt nu ſteigeren, dan wederom dalen, zo 't den Souverain behaagt. Daar zyn ook kopere Realen, waar van 'er $1\frac{1}{2}$ een in zilver maken, ook goude, waar van een enkele een Ryksdaalder en 3 groſſchen, 1 dubbele nog eens zo veel geld zonder 't opgeld. De Portugeeſche Realen houden 40 Rees: dus ver Hubner. Reaal is een Spaanſche en Portugeeſche munt, een Reaal in zilver doet $1\frac{1}{2}$ Reaal in koper, of 34 Marrevadis, makende omtrent $5\frac{1}{2}$ goede groſſchen Duitſch geld. 1 Peſos of ſtuk van Agten, dede eertyds 8 Reaal in zilver, of 12 Reaal in koper; thans 10 Reaal in zilver, of 15 Reaal in koper. In Portugal houd 1 Ducaat of Cruſado 10 Realen, en de Peſos of ſtuk van Agten aldaar Patacon genaamt, heeft 15 Realen, of 600 Rees. Een Portugeeſche Reaal doet omtrent zo veel, als in Duytſchland 12 zo genaamde Vleermuiſen, of niet wel 2 groſchen 6 penningen volgens Weſterhovius. Reaal is zo genoemt van 't Koninglyk beeld dat 'er op ſtaat. Op Batavia zyn de zilvere Realen tot $38\frac{4}{7}$ ſware, of 48 ligte ſtuivers gangbaar, een doet by ons 7 groot of 3 ſtuivers 8 penningen.

Rees, een kleine munt in Spanjen en Portugal, is wat minder als een Duitſche Heller, en 40 maken een Portugeeſche Reaal, 334 een daalder volgens Hubner. Weſterhovius zegt, dat Rees is een kleine Portugeeſche munt, daar van 20 een Reaal, 100 een Toſtun, 1000 een Mille Rees uitmaken.

Rhynſche Florin, zie *Floreen*.

Rhyn-

Rhynſche Gulden, of Goud-Gulden, deze munt is eerſt in Duitſchland van goud, tot 21 groſſchen gemunt; dog doet jegenswoordig byna nog eens zo veel. De Neurenbergſche, Paltſiſche en Beyerſche zyn de beſte; dog die van Metſch wat geringer.

Ridder Gulden, doet 1574. 11 Schaap.

Ringen, te weten van yzer, hadden de oude Engelſche in plaats van geld, hebbende de Romeinen by haar eerſt ingevoerd 't zilver en koper geld. Daar na heeft Koning Eduard de I. de munt op zekere voet geſtelt, dog deze ordre is allenskens te niet gegaan. Ten tyde van Koningin Elizabeth was de munt zeer vervalſcht, doch A°. 1560. heeftze dezelve weer in goede ſtant gebragt, zo dat niet anders als zuiver goud en zilver in ſwang ging. Naderhand is 't hier by gebleven; behalven dat voor weinige jaren, om der armen wil, een kleine kopere munt daar toe gekomen is, genaamt Farthing.

Roebel, is een Moscoviſche goude munt, die wel niet meer in weſen is, maar evenwel word de Moscoviſche wiſſelkours gemeenlyk daar naar gerekent, en 1 Roebel doorgaans op 100 Copek of 2 Ryksdaalders courant gerekent. De Czaar laat ook zelve Roebels ſlaan die 2 lood aan zilver wegen, en 1 Specie daalder gelden.

Romeinſch Talent, zie *Talent*.

Rond-Stukken, zie *Oehr*.

Roomſche Croon, zie *Croon*.

Ropy, (zilvere) doet in 't Mogolſche ryk 2 Engelſche ſchellingen, 3 Deniers, dat is ſtuivers, of $\frac{1}{3}$ Ryksdaalder; men heeft ook goude Ropyen zie Moen.

Roſenobel, is een oude Engelſche goude munt; weegt 140 Aazen goud, en doet 11 Gulden 11 ſtuivers. Op de eene

zyde ſtaat een Rooze, met dit omſchrift; *Jeſus autem tranſiens per medium illorum ibat*, dus ver Weſterhovius. Salmon zeit dat een Roſenobel in Denemarken doet 18 ſchellingen Sterling. By Van Mieris leeſt men datſe 1344. geſlagen zyn in Engeland, en Roſenobel naar den Roos genoemt.

Roupyen, zo zilvere als goude vind men in 't ryk van de Groten Mogol, 1 goude heeft de waarde van 21 Franſche Guldens, een zilvere van 30 ſtuivers.

Rozenobel, een Engelſche goude munt, waar op een Schip met een Roos ſtaat, zy word ook Eduardeus genoemt, naar den Koning Eduard, dieze heeft laten ſlaan. Zy bedraagt met 't opgeld 5 Ryksdaalders courant geld.

Rubel, is een Muscoviſche Specie-daler, doende eertyds omtrent 3 Duitſche Ryksdalers, 1 Rubel heeft 10 Grieven of 100 Copekken volgens Weſterhovius. Salmon zegt, dat de naam van Rubel daar van is ontſtaan, dat men elke 100 Copeken op een kerfſtok merkte; en deze kerf Rubel noemde. Men heeft ook halve en quart Roebels.

Rund-Stücke, of *Oehre*, Zweedſche munt, waar van men twederley vind, namelyk zilvere en kopere. Van de zilvere of witte Oehre, die ook witte Rond-ſtukken genaamt worden, maken 'er 64 een Specie-daalder uit, en geld alzo yder 6 goede penningen; daar en tegen bedraagt een kopere maar zo veel als in Meiſſen 2 goede penningen.

Rup, een munt in Turkyen, de helft van een Ryksdaalder uitmakende.

Rupia, is een Indiaanſche munt, die men zo wel van goud als van zilver heeft. Een goude Rupia geld 13½ deel zilvere Rupia's, of 6 ſtukken van Agten, Spaanſche munt volgens Hubner. Della Valle zegt, dat 3 Rupia maken een Veneetſche Sequin of Ducaat.

Rus-

Ruspes, zyn te Florencen zo veel als Sequins.

Ryksdaalder, een zilvere munt, gaat op Batavia voor 48 ſware, of 60 ligte ſtuivers; in Holland $2\frac{1}{2}$ guldens of 50 ſtuivers; de Duitſche doen 2 gulden Hollands, en de Piemondſche Schraag zo veel. In Denemarken doet een Ryksdaalder 4 ſchellingen Sterling en 6 ſtuivers, volgens Salmon. Een ander Schryver verzekert dat een Ryksdaalder daar niet veel minder is als een Engelſche Kroon. Een Franſche bedraagt in Vrankryk 4 Livres: zy worden aldaar in verſcheide Steden geſlagen, welke door de volgende letters te onderſcheiden zyn: als A. Parys, B. Rouaan, C. S. Lo en Bretagne, D. Lion, E. Tours, F. Angers, G. Poitiers, H. Rochelle, I. Limoges, K. Bourdeaux, L. Bayonne, M. Toulouſe, N. Montpellier, O. Riom, P. Dyon, Q. Narbonne, R. Villeneuve, in het Graafſchap Avignon, S. Trojes, T. Nantes, V. Amiens, X. Aix, Y. Bourges, Z. Grenoble, AA. Rennes, BB. Straasburg.

Ryks-Gulden, zie *Gulden*.

Ryks-Mark, zie *Marck*.

Ryks-Oord, of *Dertiendehalf*, noemen de Friezen de 4de van een Ryksdaalder, of $12\frac{1}{2}$ ſtuiver, 't is een zilvere munt, gelyk ook zyn de halve Ryksdaalders, die 25 ſtuivers in de VII. Provincien doen.

Ryns-Guldens, welke omtrent de waarde van 20 ſtuivers bedragen, doch van welken zommige, naar mate hunner innerlyke zwakheit van metaal, ook minder in den prys geſtelt wierden, heeft in de 14 Eeuw laten ſlaan Florentius Biſſchop van Utrecht. Deze munt draagt 't wapenſchild des Kerk-Voogds, zynde 2 leggende rode Balken, op een zilver veld; en tot omſchrift deze woorden, *Flo-*

rentius Episcopus Trajectenſis. De tegenzyde heeft 2 wapens in eenen kring beſloten, te weten, aan de rechterhand dat van Groeningen, aan de ſlinker dat des Biſſchops Stam: waaromheen men leeſt, *Moneta nova Floreni Renenſis.* Een Rhynſe gulden deed 1520. 8 ſchaap of 16 ſtuivers.

S.

Sakſener, of *Saſſener*, (dubbelde) is 1498. te Gent gemunt, geduirende het opperbewint van de Hertog Aalberd van Saxen, tot wiens gedagtenis deze naam gegeven is.

Salut, van Salutatio geheten, door dien zy de groetenis van den Engel aan Maria vertoont, deze goude munt is op laſt van Koning Hendrik de V. van Engeland omtrent 't jaar 1420. in Vrankryk gemaakt.

Sara, zie *Caxas.*

Saſſener, zie *Sakſener.*

Savoyſche Croon, zie *Croon.*

Saxiſche Banco-Daler, zie *Daalder.*

Saxiſche Engels-Daler, zie *Daalder.*

Saxiſche Goud-Gulden, zie *Goud-Gulden.*

Saxiſche Groſchen, zie *Groſchen.*

Saxiſche Gulden, zie *Gulden.*

Sceriſi, zie *Sceriffi.*

Sceriffi, *Scerifi*, *Scheriff*, *Seriffi*, een goude munt in Turkyen, die wat minder als een Venetiaanſche Zechino geld, en omtrent een Ducaat volgens Hubner waardig. Della Valle zegt, dat de Scerifi een weinig meer waardig zyn dan de Sekins van Venetien.

Schach,

Schach, is een Perſiaanſche munt, die omtrent 2 Duitſche Groſſchen en 2 penningen bedraagt.

Schaep, een klein ſtuk geld dat Graaf Edzard van Ooſt-Frieſland heeft laten ſlaan. Als men A°. 1500. voor dat geld een levendig Schaep kogte, heeft deze munt daar door de naam van ſchaep bekomen.

Schaid, een munt te Aleppo, welke 5 Aspers doet, zulks dat aldaar 16 Schaids op een Piaſter, en 14 op een Boquelle gaan.

Schekel, zie *Sikel*.

Schelling, de Spaanſche en de Luikſche houden 10 ligte ſtuivers, die 5 Keyzers-groſſchen, of 15 Kreutzers uitmaken. Een ſchilling Sterling, dat een Engelſche zilvere munt is, geld 12 Pence of ſtuivers, en is omtrent $\frac{1}{4}$ van een Ryksdaalder. 1 Italiaanſche ſchelling maakt 12 dito penningen. Een Hollandſche ſchelling is 6 ſtuivers, of de 8ſte part van een Ryksdaalder. Enige van dezelve zyn op minder prys geſteld, die zy quade, ook malle ſchellingen of ſeſtehalven noemen, en deze gelden maar $5\frac{1}{2}$ ſtuiver. Een ſchelling Poolſche munt, waar van'er 3 een Poolſche groſſchen, 60 een Poolſche Mark, en 90 een Ryksgulden maken. Een ſchelling Danske of Deenſche ſchelling is 3 goede penningen. Een ſchelling Lubs is 2 ſchelling Danske, of 6 goede penningen, en een Radder-ſchelling in 't Keulſche is 16 Heller. Een ſchelling in 't Mentſiſche gebied is 3 Kreutſchers of een Keizers-groſchen, of 9 penningen naar Saxiſche waarde. In Frankenland laat de Biſſchop van Wurtsburg alleen ſchellingen ſlaan, en geld yder 9 penningen, waar van'er 28 een Frankiſchen Gulden of 20 groſſen Meisniſch geld uitmaken. Een ſchilling in Hamburg is 6 goede penningen. Een dub-

bele ſchilling in Bremen maakt 3 groot of 15 ſwaar, en een enkele is anderhalve groot of agtehalve ſwaar. Van de Lubekſche ſchellingen geld 1 enkele 8, 1 dubbele 16 penningen volgens Hubner. Weſterhovius zegt dat een Hollandſche ſchelling doet 6 ſtuivers, of iets meer als 3 goede groſſchen. Men noemt 't ook een ſchelling Vlaamſch. Maar een ſchelling Lubiſch doet 6 penningen, of 1 ſesling. Een ſchelling Deenſch doet 3 penningen. 1 Poolſche ſchelling doet wel 6 Poolſche penningen; dog 270 ſchellingen maken 1 Ryksdaler. Dus gaan'er 3 op 1 Kruitzer. Een Poolſch of Rigaſch witte ſchelling heeft 2 Rigaſch zwarte ſchelling, 5 ſchelling Sterlings in Engeland maken een Kroon, of iets meer, als 1 Ryksdaler. In de VII. verbondene Landen zyn ook gangbaar 3 ſtuivers ſtukken of halve ſchellingen. Schelling komt van den Hebreeuwſchen Scekal.

Scheraſi, heten de Turken de Sequin van Venetien, welke ordinaris 10 Aspers meer geld als de Altin of Turkſche Ducaat.

Scheriff, zie *Sceriffi*.

Schilden, (Burgoenſſe) of Filips-klinkers deden aldereerſt 15 ſtuivers, naderhant zynze verhoogt tot 2 Gulden 3 ſtuivers.

Schilling-Pfenning, is in de Saxiſche regten zo veel als 16 penningen Meisniſche, en 30 daar van maken 2 oude Schok, of 40 groſchen Meisniſch.

Schilling Sterling, zie *Schelling*.

Schilt, wierd in Frieſland in de 15de Eeuw gerekent voor 30 oude Vlaamſchen.

Schipnobel, een goude, ook zilvere munt, van de grote enes daalders in Engeland, die 3 daalders en 18 goede groſchen

ſchen bedraagt, maar naar den tegenwoordigen cours op 4 Ryksdaalders 20 groſſchen geſtegen is, en 't eerſt te Keulen aan den Rhyn zou gemunt zyn. Zy word daarom dus genoemt, wyl op de ene zyde een Schip zonder roos tot een onderſcheid der Roſenobels ſtaat.

Schock, een nieuw Schock is in Saxen een getal van 60, en een oud van 20 Groſchen. De nieuwe Schocken die by boetens gebruikelyk zyn, bedragen $2\frac{1}{2}$ Ryksdaalder, en worden ook goede en zware of zilver Schocken genaamt.

Schotſche Marck, zie *Marck*.

Schouwer, is een kleine Spaanſche munt, houdende 2 Marrevadis.

Schreckenberger, is een munt die in het jaar 1499. is begonnen uit 't Schreckenbergs zilver, dat men in den Aartsbergſchen Kreits vond, geſlagen te worden, en aan waarde $3\frac{1}{2}$ goede Groſſchen bedroeg. Schoon'er weinige van deze ſtukken meer gezien worden, is doch de betaling en rekening op Schreckenberger in Meiſſen, Thuringen en Franckenland, nu en dan nog in gebruik. Voor dezen wierden zy Nummi Morales geheten, ook wel Engelgroſchen van den daar opſtaanden Engel die 't Saxiſch wapen houd: dus ver Hubner. Weſterhovius zegt dat Schreckenberger is een Saxiſche munt, die ten tyde van Frederik, bygenaamt de Wyſe, geſlagen wierd, zynde dus genoemt van den Schrekkenberg, niet verre van Anneberg. Een Schreckenberger dede eertyts 3 goede Grosſchen: doch word thans tot $3\frac{1}{2}$ of 4 Groſſchen uitgegeven.

Schrickenborger, is een geldmunte bedragende 4 ſtuivers.

Schuitje, (zo genaamde) is een Hollandſe munt, door Makſimiliaan en Filip 1488. geſlagen, weegt 2 Engelzen 6 Aazen.

Schuit-

Schuitjes, *Schuytges*, een zilvere munt van 24 ſtuivers.
Schulpen, zie *Cori*
Schulp-geldt, hebbenſe in Loando; in Congo gebruiken de Indianen Hoorntjes in plaatze van geldt, ende in China hebbenze Porceletten geld: in 't Africaanſche Ryk Tebuto, Oeſterſchelpen; ende by enige Ethiopiers is 't zout in plaatze van het geld gebruikelyk; en by die van Tangundt rode Coralen; in Nicaraqua, Cacavate bladeren. In 't beleg van Leiden 1573. wierd geld van papier met het Stads wapen en opſchrift daar op geſlagen, 't welk daar na wederom ingewiſſelt wierdt. Anno 1241. liet de Paus in Italien op zyn tocht geld van leer ſlaan; en A°. 1623. wierd in Spanjen yſer geld geſlagen.
Schuytges, zie *Cori*.
Scilt, (oude) wiert ſomtyts gerekent op 14 Grooten, Wasſenb. ſomtyts op 24 Jan van Hout.
Scudo, een Italiaanſche munt, 9 Lire en 12 Soldi geldende, en is omtrent zo veel als een Ryksdaalder.
Scudo d'Argento, is een zilvere munt in Venetie, en doet aldaar 9 Lire, en 10 Soldi, of 30 groſſchen. Scudo d'Oro houd te Napels 30 Carlini, of 1 Ryksdaler, 13 groſſchen 9 penningen. Scudo Corente doet aldaar 11 Carlini of 1 Ryksdaler, 8 groſſchen; zo veel als 1 Piaſter, of Ducaton zonder Agio. Voorts Scudo di St. Marco, of Fiorentino doet in Venetie 9 pond, 12 Soldi, of 1 Ryksdaler, 6 groſſchen, $8\frac{1}{2}$ penning, zonder Agio. Scudo d'Argento houd te Genua 7 pond, en 12 Soldi, dat is een Ryksdaler, 9 Groſſchen. Scudo di Cambio doet aldaar 4 pond, dat is 17 groſſchen.
Scudo di Cambio, *Scudo Corrente*, } zie *Scudo d'Argento*.
Scu-

Scudo di St. Marco, *Scudo d'Oro*, } zie *Scudo d'Argento.*

Sechling, *Sexlinge*, kleine zilvere munt, die in Hamburg 6 ligte penningen geld, maar na 't Saxiſche geld 3 goede penningen bedraagt.

Sechſer, *Sechs Pfenninger*, kleine ſcheidmunt in Saxen, die 2 Dreyer of $\frac{1}{3}$ goede groſſchen geld. In Nederheſſen heeft men Sechſer die maar 6 ligte penningen of een Kleefſchen ſtuiver, of een halve Keizers groſſchen bedragen.

Sechs Pfenninger, zie *Secher.*

Sekins, doen in Turkyen omtrent 3 Gulden.

Selungue, is een zilvere munt in 't Koningryk Siam, die omtrent 8 ſtuivers 4 penningen Franſch geld doet.

Sennis, te weten dubbelde van koper, vindme in Japan, die ſchellings grote hebben, en een vierkant gat in 't midden omze aan een ſnoer te rygen.

Sequin, is een goude munt in Egypten, die uit Morenland derwaarts is gebragt, in Egypten vermunt, en volgens in den Schatkamer van den groten Heer gelevert word. Men heeft ook een Italiaanſche munt, Sequin genaamt, houdende 18 Carlins, of 9 Tarins.

Sequine, een ſtuk goud te Venetien à 7 Gulden, deze munt word te Baſſora 't meeſt begeert, en geld aldaar $7\frac{1}{2}$ Abaſſi.

Seraphini, dus noemtme een goude munt in Turkyen, zynde van Sultan Melich Seraph eerſt geſlagen, en naar hem genaamt.

Seriffi, zie *Sceriffi.*

Seſtehalven, een zilvere munt in de Geunieerde Provincie, welke 5 ſtuivers 8 penningen doet, op Batavia doenze 6 ſtuivers, zie Schelling.

Seſtel-Stuk, heeft te Leipſig 4 goede groſſchen.

Seſtertius, zeker zilvergeld ter waarde van 4 Aſſen, of 't 4de deel van een Roomſchen Denarius volgens Pitiscus. Weſterhovius zegt dat Seſtertius een halve Drachma half, of een oortje zilver, was een Griekſche munt, ende 't 4de deel van 1 Drachma, houdende omtrent 9 Meiſſenſche penningen.

Seven-Oortjes, word in Frieſland tegen 1 ſtuiver en 6 Duiten gerekent, ſchoon 't geen bekende munt is.

Severin, een Nederlandſche goude munt, doet 14 Hollandſche Guldens.

Sexlinge, zie *Sechling*.

Siampais, doet in Siam 1 ſtuiver, 7 duiten Hollandſch, en 2 Puininis, en deze een onzeker getal van Byas of Couris van 500 tot 800 toe.

Siclus, zie *Sikel*.

Sikel, *Siclus*, van zilver, was onder 't O. T. twederley, als Burgerlyke bedragende wat meer als een oord van een Ryksdaalder, de andere des Heiligdoms was eens zo veel waardig, of gelyk zommige willen 24 ſtuivers net, 't zilver gerekent tegen 28 ſtuivers de Once. Weſterhovius zegt, Siclus in 't Hebreeuſche Schekel, is een zilvere munt der oude Joden. Deze was twederley, de gemene, geldende $\frac{1}{2}$ van een Daalder, en die des Heiligdoms, geldende een halve Daler, aan gewigt 1 lood; aan goud 4 Ducaten. De Koninglyke Sikkel hield $\frac{1}{2}$ loods, of aan waardy 9 groſſchen. Vilalpandus beweert, dat de Hebreeuwen maar ene zoort van Sikel hebben gehad; hy beſtond uit 20 Oboli, zynde yder 16 gerſten korenties, of grein ſwaar. Sikel was volgens Hubner een Joodſche zilvere munt; dog is 't nu een uitgemaakte zaak dat de Sikels, die men hier en daar by de Chriſtenen en Joden vind,

geen

geen oude egte Joodſche ſtukken zyn, maar op 't aanraden van Philippus Melanchton in 't Joachims-dal in Bohemen gemunt, ten dele nog in later tyden naar de eerſte nagemaakt zyn.

Sikkel, zie *Sikel.*

Sik-ropyen, zie *Ropias.*

Silber-Groſchen, is een in de Ooſtenrykſche Erflanden gebruikelyke ſcheidmunt, die uit 3 Kruitzers of Groſſchen beſtaat: 30 Silber-Groſſchen maken een Ryksdaalder: in Frankenland wordenze Zehner genaamt.

Sileſiſche gemene Daalder, zie *Daalder.*

Sileſiſche ſware Mark, zie *Marck.*

Seliqua, was een oude ſcheidmunt by de Grieken Κέρατιον Δίχαλχον genaamt. Het was $\frac{1}{3}$ van een Obolus, naar de Meisſenſche munt 2 penningen: 18 Siliquæ maakten 1 Drachma, dat is een halve Oorts-daler, of 3 Groſſchen.

Silvere Schuyten, of *Broden*, zyn in China of 't ryk van Tonkin ſtukken van verſcheide grote, en hebben hunne waarde na hunne ſwaarte. In grote betalingen bedienen zy ſig van ſtukken yder 100 gulden waardig. De Hollanders noemen deze munt na de gedaante dieze vertoont.

Siumone, *Thaels* of *Thayls*, doen in Japan 10 Maas of 70 ſtuivers, de Maas doet 10 Condoryn, dat is 7 ſtuivers, 100 Thayls Japanſch doen 84 Tonkinſche.

Six Pence, zie *Four-Pence.*

Slante, is een Zweedſche munt, houdende 3 zogenaamde Oehr kopere munt.

Sleni, *Sling*, is in Siam 4 Maas of 30 ſtuivers.

Sol, *Souls*, een kleine munt in Vrankryk, omtrent een ſtuiver waard, waar van'er 60 op een Ecu Blanc of Franſche Ryksdaalder gaan, volgens Hubner. Van Mieris zeit,

dat de Franſchen van de Solidus hunne Sols getrokken hebben, tot een beveſtiging zyner volmaaktheit à Soliditate, zo dat'er niet aan ontbrak.

Soldi, een Italiaanſche munt, van welke 20 een Lira of pond maken.

Soldo, een ſcheidmunt in Italien, te Florencen 3 Quatrynen geldende. In Savoyen maakt een Soldo 4 Quatrini of Oortjes, te Venetien geld hy 12 Piccoli of Bagatini. In 't Milaneeſche maken 20 Soldi een Lira, en naar de ryks-waardy bedragen 48 Soldi een Ryks-gulden.

Solidus, heeft verſcheidene beteikeningen ende uitleggingen onder de Geleerden, ſommige menen, dat daar door een Rhynſche Gulden beteekent wert, dat wy een Goudt-Gulden noemen, ende omtrent een Ryksdaalder of 3 Gulden waardig is, Schneiduinus. Andere menen, dat 't omtrent de waarde van een Franſche Kroon ofte Ungariſche Ducaat bedragen zoude, Gail. Van welk gevoelen ook geweeſt is Guilhelm. Budæus. Het welk ook wel 't waarſchynlykſte is, ende alzo by den Hove van Frieſland is geoordeelt; teſte Joan: à Sande. Tot welke verſcheidentheit mogelyk oorzaak gegeven heeft dat ſedert de tyden van Keizer Juſtinianus, dezelve zoorte van munt is vermindert geworden, ſulks dat men naderhant twederhande Solidos heeft gebruikt, waar van de eene vry wat van de andere verſcheelde; doch houdtmen 't daar voor dat alwaar dezelve in de wetten genoemt werden, van de ſwaarſte ſoort te verſtaan is, dewelke volgens 't getuigeniſſe van Budæus, ende andere byna met onſe Ducaten ofte Goude Kroonen overeen komen.

Solota, doet in Turkyen 64 Aspers.

Sols, een Franſche munt, waar van 20 een Livre, of Pond maken, een ſtuiver.

Sos-

Soſling, een Neder-Saxiſche ſcheidmunt, en zo veel als een Opper-Saxiſche Dreyer, of als een Groot Vlaamſch.

Souls, zie *Sol.*

Souverein, een Spaanſche en Brabandſche goude munt.

Spaanſche Goud-Kronen, zie *Goud-Kronen.*

Spaanſche Mat, zie *Peſo.*

Spaanſche Reaal, zie *Reaal.*

Spaanſche Schelling, zie *Schelling.*

Specie-Daler, zie *Daalder.*

Spitsgroſchen, zyn A°. 1476. uit de Schneebergſche mynen te Zwickau gemunt, en in 't begin gelde ieder maar een goeden groſchen, daar na zyn zy op 15 penningen, waar van daan zy nog Funffzerlein hieten, en eindelyk op 18 penningen, die zy nog gelden.

Stater, *Tetradrachmus*, een Griekſche en Hebreeuwſche munt, van welke ook in de Schriften van het N. Teſtament gewag gemaakt word. Een van zilver woeg gemeenlyk een lood, en dede 12 Groſchen. Die van goud zynde in 't Joodſche land niet gemaakt, wierd na den Koning genaamt, wiens beeld daar op ſtond. Dus had men by voorbeelt Darici, Philippici en Alexandrici, en zommige waren zo groot, als de Portugaloſer. Andere woegen 2, 3, 4, of meer Ducaten. Stater Didrachmus was $\frac{1}{2}$ lood zilver, of Oorts-Daler. Stater Decalitros, een Corinthiſche Stater, doende 10 Litri of Oboli Ægenæi, geld 8 Groſſchen 4 Penningen Meisniſch.

Stempel, een ſtuk geld in Pomeren, waar van 'er 30 op een Ryksdaalder gaan.

Sterling, was eertyds een Schotſche munt, genaamt van de plaats waarſe geſlagen wierd. Dog thans is 'er geen muntſpecie, die Sterling genaamt wort: maar het is enkel een ze-

zekere ſom, die men in 't rekenen van geld gebruikt, en waar by alle grote ſommen in Engeland gerekent worden. 1 Pond Sterlings heeft 20 ſchellingen, of 4 Engelſche Kronen: ende 1 ſchelling heeft 12 Penningen Sterlings: 1 ſchelling Sterlings maakt na Duitſch geld omtrent 6 à 7 groſſchen, ende 1 Croon een Specie Ryksdaler; dus een Penning Sterlings maakt 6 à 7 Duytſche Penningen.

Stoter, is een Hollandſche munt, die 2½ ſtuiver geld, en van zilver is.

Stucken van Achten, *Peſo*, of *Spaanſche Mat*, is een Spaanſche zilvere munt, die uit 8 Realen beſtaat, waar van zy ook den naam heeft, bedraagt naar ons geld te rekenen omtrent 1 Ryksdaalder. In Portugâl maakt een ſtuk van Agten of Pataca 15 Reaalen of 600 Rees.

Stuiver, is in Holland een ſcheidmunt, waar van 'er 20 op een Hollandſchen Gulden, 50 op een Ryksdaalder gaan. In 't Keulſche gebied geld 1 ſtuiver 6 goede penningen, Saxiſche waardy: dus ver Hubner. Weſterhovius zegt dat 1 Hollandſche ſtuiver heeft 8 Duiten, 6 ſtuivers doen een Hollandſche Schelling, en 20 een Gulden. 60 Cleefſche ſtuivers maken 1 Ryksdaler Courant geld. 20 Franſche ſtuivers zyn 1 Franc, of Livre.

Sultanin, is een Turkſche goude munt, die omtrent 1½ deelen van 1 Ryksdaalder geld.

Sun, is een halve Lubiſche Schilling.

Suratſe Ropyen, zie *Ropias*.

Swarè Schocken, zie *Schock*.

T. *Tael*,

T.

Tael, is te Achen zo veel als 20 Engelſche Schellingen, doet te Arrakan 4 Mazen.

Tail, by de Chineſen gangbaar voor 57 Hollandſche ſtuivers, is eigentlyk een zilver gewigt.

Talent, op 't Nederduitſch en Franſch, de Latinen zeggen Talentum. Een Atheenſch Talent daar de Geſchied-Schryvers van ſpreken, was waardig 60 Minæ of Ponden, dat is te zeggen 6000 Drachmen of Denarien. Sommige willen dat een Talent na onze munt omtrent 560 Ryksdaalders waardig was. Sie Pitisci Lex: Antiq:. Een Babelſche Talent bedraagt 875 Oncen goud, en 1000 omtrent 3 Millioenen en een half, Engelſch geld volgens Salmon. Talent zegt Hubner was een by de oude Grieken gewoonlyke munt-rekening, en mogt naar onze Hedendaags geld miſſchien 600 Goud-Guldens bedragen: volgens Weſterhovius behelſt een Hebreuwſch Talent 100 Joodſche, of 125 Attiſche Minæ, dat is 1500 Oncen. Een Griekſch Talent was omtrent half zo veel, namentlyk 60 Attiſche Minæ. Een Romeinſch Talent was niet eenerley. Het kleinſte hield 83, 't grootſte 125 Minæ of Pond. Het Egyptiſche hield 80 Pond: 't Alexandrynſche 31 Pond 3 Oncen, het Syriſche 15 pond, 7 Oncen, en 4 drachmen: By Wiaerda is een Talent een geld-ſomme, die zo wel by de ongewyde Schryvers, als in de Heilige ſchrift bekent is, yder heeft beſtaan uit 6000 ſchellingen van haar zoort, te weten by de Grieken uit zo veel Griekſche, by de Hebreen uit zo veel Hebreuwſche. De Attiſche Talenten werden gerekent op 1800 Guldens, of 60 Minaas. De goude Talenten waren ook van 60 goude

de Minaâs, en beliepen 18000 Gulden. De Talenten zo in goud als zilver waren by de Hebreen, eens zo groot, te weten van 3000 Sikelen, welke yder op 4 ſchellingen gerekent zynde, uitmaakte 3600 Guldens, of zo zy van goud waren zo veel duiſenden. Van Mieris zeit, de Cicar des Heiligdoms of Talent, woeg 100 Minen, gemene Cicar of kleine Talent woeg 50 Minen, andere ſtellen de eerſte op 125, de twede op 100. By de Grieken woeg de Attiſche of grote Talent 80 Minen, dat is 83 Romeinſche Ponden en 4 Oncen; om dat 't Romeinſch Pond woeg 4 Drachmaas minder dan de Griekſche Minæ, dog de kleine Talent had niet meer dan 60 Minen.

Tangen, by andere Ropyen genaamt, is zilvere munt, doen te Arrakan omtrent 25 ſtuivers.

Tangum Maſſa, wierd genoemt van de Cingalers zekere zilvere munt, by de Portugeſen in voorleden Eeuw geſlagen, welke de waarde had van omtrent 9 ſtuivers.

Tarin, een munt die in Sicilien geſlagen werd, en 5 ſtuivers Franſch doet.

Tarins, een Italiaanſche munt-zoort, doende 2 Carlins, of 20 Grains.

Taris, kleine munt in Sicilien, omtrent de 3de part van een Ryksdaalder.

Tail, is te Tonkin 4 Gulden en een halve ſtuiver, of 10 Maas, elk van 8 ſtuivers; 84 Tonkinſche Tail, doet 100 Japanſche.

Teruncius, zie *Quadrans*.

Teſton, een munt van zilver in Lotteringen, die voor deſen 17 ſtuivers gegolden heeft, maar nu op 20 verhoogt is.

Teſtone, is een Italiaanſche munt, doende 2 Lire, 14 Soldi. Een Pauſſelyke Teſtone houd 3 Julier of 14 ſols. Een Fran-

Franſche Teſton maakt 15 à 20 ſtuivers, volgens Westerhovius. Hubner noemt deze munt Teſton, en zeit dat 't is een zilvere munt in Italien, die te Florencen 24 Crazie of 3 Paoli geld.

Tetradrachmus, zie *Stater*.

Thaels, zie *Siumone*.

Three Pence, zie *Fourpence*.

Tikal, of *Tykal*, noemen de Siammers Baat, is zilvere munt, en zo veel als 3 Engelſche ſchellingen, of 4 Maas, die zy Sleni heten, waardig 30 ſtuivers.

Tikol, is in Kochin-China 32 ſtuivers.

Timphe, een zilvere munt, doet $8\frac{1}{2}$ ſtuiver Poolſch, en omtrent $2\frac{1}{2}$ ſtuiver, of 3 ſtuivers Hollandſch.

Tinfe, zilvere munt in Polen, die 10 ſtuivers Franſch geld bedraagt.

Toel, een Indiaanſche zilvere munt, geldende zo veel als 1 Rupie.

Tolla, is een kleine Italiaanſche munt.

Tomain, is een Perziaanſche munt-rekening, bedragende omtrent 16 Ryksdaalders naar ons geld.

Toman, is wel geen zoort van geld, maar evenwel rekenen in Perzien de Koopluy by Tomans, waar van yder op 50 Abaſſi, of 15 Ryksdaalders geſchat word.

Tomilies, goude munt in Turkyen, waard $2\frac{1}{2}$ Ryksdaalder.

Tonkinſche Tayl, zie *Tayl*.

Tonne Gouds, dit is de benaming van 100000 Guldens, of Dalers, na dat namentlyk in een land by Guldens, Dalers enz. gerekent word.

Toſtum, een munt in Portugaal, die 100 Rees geld.

Toſtuni, is een Portugeeſche munt, doende zo veel als 100 Rees, of omtrent 6 groſſchen Duitſch geld.

Toult, geld 32 Aspers in Turkyen.

Tournois, *Turonenſis*, of *Turneſius*, is een Franſche zilver munt, anders Franc of Livre genaamt, bedraagt 20 Sols. Deze munt heeft de naam van de Stad Tours, alwaarſe eertyds geſlagen is.

Traher, een Duitſche munt van 3 Kreitzers.

Trierſche Daalder, zie *Kruisdaalders.*

Trillioen, zie *Millio.*

Tſiani, is in Siam een zilvere munt, van de Vreemdelingen Katti genaamt.

Tuin, (Hollandſe) is door Jan van Braband, Graaf van Holland, geſlagen van zilver, verbeeldende den Leeuw, binnen de gewoonlyke omvlegting zittende, en houdende een ſchild met de Lelien van Burgondie, en de Brabandſe en Hollandſe Leeuwen gevierndeelt. Op een twede plaats lees Tuin, zilvere munt, verbeeldende den Hollandſen Leeuw, zittende in dezelve, met het Wapenſchild van Gravin Jacoba.

Tult, een Perſiaanſche munt, zynde de 3de part van een Ryksdaalder.

Tumain, een gewone munt in Perſien, die net 50 Abaſſi maakt.

Turneſius, zie *Tournois.*

Turnoſen, waar van 54 een Gulden uitmaken, werden te Frankfort aan den Main geſlagen.

Turonenſis, zie *Tournois.*

Twelve Pence, zie *Penning Sterling.*

Two Pence, zie *Fourpence.*

Tykal, zie *Tikal.*

Tympfe, is een Poolſche en Pruiſſiſche munt, 18 Kreutſers bedragende, en waar van 'er 5 een Ryksdaalder uitmaken.

V. *Val-*

V.

Vallenſes, zie *Daalder*.

Varding, is een kleine Poolſche munt, van welke 60 een Ryksdaler, of 90 Poolſche groſſchen maken.

Værdingen, kleine munt in Lyfland, waar van 'er 60 op 1 Ryksdaler gaan.

Vellon, en *Ochavos*, zyn in Spanjen als onze Duiten en Oortjes, 't is een zeer ſlegte kopere munt.

Venetiaanſche Croon, zie *Croon*.

Vetmannetje, is een kleine Keulſche munt, houdende 12 Heller: 78 Vetmannetjes maken een Rhynſchen Gulden, of 117 een Ryksdaalder.

Vet-Oortjes, zie *Oortje*.

Vierer, zie *Vierling*.

Vierling, *Vierer*, Scheidmunt, waar van'er 3 een groſſchen in Opper-Saxen uitmaken.

Vintin, kleine zilvere munt in Portugal, die 20 Rees geld, naar onzen gelde omtrent de 16de part van 1 Ryksdaalder.

Vlaamſche Leeuw, zie *Leeuw*.

Vlaamſche Schellingen, zie *Schelling*.

Vledermaus, *Vleermuis*, is een bekende Keizerlyke en Poolſche munt, doende 120 een Daler. In Silezie wordenze Groſchel genaamt.

Vleermuis, zie *Vledermaus*.

Vlieſen, (zilvere) deden eertyds in Frieſland 6 Groten 18 penningen.

Vliezen, (goude) geſlagen by Filip de II. en aldus bekent uit de teekenen der Gulde Vliez ordre, op dezelve afgemaalt. Deze wegen 2 Engelzen en 30 Aazen, en is een Vlaamſe munt.

Voetdraagers van Holland, gehele en halve, is een zilvere munt, by Aalbert Graaf van Holland geslagen.
Utrechtschen Gulden, zie *Gouden Philips.*
Vuur-Yzers, zilvere Nederlandsche munt, een Vuurslag vertonende; de enkele doen 2 Blanken.

W.

Weiss-Groschen, een munt in Bohemen, niet wel een stuiver waardig.
Weiss-Pfennig, scheidmunt in de Opper-Rhynsche Kreits, waar van 'er 45 op een Daalder gaan. In Neder-Hessen geld een Weiss-Pfennig 12 Hellers.
Wilhelmus, dubbelde goude weegt 4 Engelzen en 14 aazen, men heeft ook enkelde, ende de helft, en een derde van de zelfde, alle Hollandsche munten, by Graaf Willem de VI. van Beyeren geslagen.
Wissel-Croon, (Fransche) zie *Croon.*
Wissel-Daalders, zie *Daalder.*
Wissel-Kreutzer, zie *Kruitzer.*
Witgen, penningen van een halve stuiver, bestempelt met 't afbeeldsel van St. Marten, heeft Utrecht 1483. bevolen te munten: Van een ander zoort van Witgen zie Blanc.
Witpenning, zie *Albus.*
Witte Oehre, zie *Rund-stucke.*
Witte Riga'sche Schelling, zie *Schelling.*
Witte-Rondstukken, zie *Rund-stucke.*
Witten, kleine munt in Mecklenburg, waar van 'er 4 op een Lubeckschen schilling gaan, volgens Hubner. Westerhovius zegt, dat Witten is een kleine munt in Pomeren en Mecklen-

Mecklenburg, van welke 144 een Ryksdaler, en 96 een Gulden, of 2 Drittel-ſtuk maken.

Y.

Yus Alton, zie *Mahmoudi.*

Z.

Zaht-Thalers, doen in Bohemen 20 Keizer-Groſſen.

Zechini, doet in Venetie 19 Lire, 10 Soldi. Een Zechino Ruspido doet 18 Lire.

Zechino, Venetiaanſche goude munt, die te Venetie 17 of 18 Lire geld, en zo ſwaar weegt als een Ducaat. Zy word aldus van Zecha, de plaats waar zy geſlagen wert, genaamt.

Zeehoorntjes, zie *Amandelen.*

Zehener, zie *Zilver-Groſſchen.*

Zehner, zo hieten de Keizers-Groſchen in Franckenland.

Zeloot, een Turkſche zilvere munt, doet $\frac{2}{3}$ van een Ryksdaalder, men heeft daar ook halve Zeloten.

Zilver-Groſſchen. Keizer-Groſſchen is een kleine munt in de Ooſtenrykſche Erflanden, en beſtaat uit 3 Kruitzers of 4 Gröſchlein, dat is Groſchjes. En 30 Zilver-Groſſchen maken een Ryksdaler. Zy worden in Franckenland Zehener genaamt.

Zilverling Argenteus. Dus wierd onder 't O. T. ook een Zikkel genaamt; de gemene woog $\frac{1}{2}$ lood, ter waardy van 6 Groſſchen: maar de Heilige Zilverling van den Tempel woeg een lood, ter waardy van 12 Groſſchen.

Zilvere Broden, zie *Silvere Schuyten.*

Zilvere Schocken, zie *Schock.*

Zilvere Stater, zie *Stater.*

Zingerlies, goude munt in Turkyen, waard 2 Ryksdaalders en twe derde.

Zonne-Kroon, Ecu de Soleil, heeft 60 Sols, of een Daalder, zonder opgeld.

Zwaar, kleine munt in 't Breemſche gebied, die 2 ligte penningen geld, en waar van'er 5 een Groot uitmaken.

Zweedſche Caroline, zie *Caroline.*

Zweedſche Daalder, zie *Daalder.*

Zweedſche Mark, zie *Marck.*

Zweyer, kleine munt in Saxen, waar van'er 6 een goeden Groſſchen maken.

Zwitzerſche Gulden, zie *Gulden.*

AANTEKENING VAN ENIGE PERSOONEN DIE HONDERT EN MEER JAREN ZYN OUD GEWORDEN.

In het Jaar 1724. heeft 't ſterfelyke afgelegt de Schout van Jarſen, een Dorp in Polen, niet verre van Poſen, welke een ouderdom bereikte van 117 jaren; latende eene Weduwe na van 108 jaren, met welke hy 93 jaar is getrout geweeſt.

1725. Midden in Maart, ſtierf in bovengemelde Koningryk een Non in het Klooſter van St. Clara, oud zynde 120 jaren, nalatende een Suſter van 113 jaar.

1729. In February is te Londen in de St. Gillis Kerk begraven een man van 104 jaren; 6 andere yder van 100 jaar hielden de ſlippen van 't kleed, en twe van den zelfden ouderdom gingen voor 't lyk.

1730. In Mey is tot Tierp in Sweden een Man begraven, die 1618 geboren, en dus 113 jaren oud was; hebbende tot zyn einde toe veel ſterkte en goed verſtand gehad, zo dat hy

hy alle Sondagen een halve myl van zyne woning ter Kerke ging: in zyn 30 jaar was hy voor de eerſtemaal getrout, en had met die Vrou 71 jaren geleeft, waar na een twede Vrou genomen.

1731. De 18 Maart overleed twe mylen van Joinville in Vrankryk een Vrou van 114 jaren, die de laaſte Vaſten nog zeer naukeurig onderhouden had.

1733. In 't laaſt van February ſtierf een der gepenſioneerden van Chelſea Hospitaal, in den ouderdom van 115 jaren, hebbende meer dan 80 jaar de Britanniſche Kroon gedient, en de Slag van Edghil tegen Cromwél, en alle de Oorlogen in Ierland onder Koning William, mitsgaders in Vlaanderen onder den Hertog van Marlborough bygewoont: De Hertog van Richmond en de Ridder Robert Walpole hadden hem yder een kroon ter Week toegelegt, uit aanmerking van de getrouwe dienſten, door hem aan zyn Vaderland gedaan.

1737. In Juny overleed op haar Landgoed Frogmore by Windſor de Hertogin Weduwe van Northumberland, in 't 106 jaar hares ouderdoms.

1737. Overleed te Cajaneburg Hoofdſtad van de Sweedſe Provincie Cajanien een Soldaat oud 121 jaren, die begonnen had te dienen onder den Groten Guſtaaf Adolphi.

1737. De 24 October troude te Coppenhagen in 't huis des Graven van Danneſchiold, in preſentie van vele voorname Heeren en Dames, een Man oud 112 jaren, met een Vrou van in de 60 jaren, dien gryzaard was nog zo wel te been, als een man van 40 of 50 jaren.

1737.

1737. Stierf te Olivença een Prieſter, geboortig van Monſaraz, oud 120 jaren.

1738. Overleed te Bourdeaux in Vrankryk een Vrou die 118 jaren oud was.

1738. Overleed te Terrugem in Portugal zekere Vrou in den ouderdom van 120 jaren, die tot 't laaſte uir van haar leven het volkomen genot van alle hare zinnen gehad heeft.

1738. Is in 't Hospitaal van Peterwaradyn een Soldaat van het Regiment van Ogilvi, in den ouderdom van 113 jaren overleden.

1739. Ontfing de Biſſchop van Clermont een viſite van een Vrous-perſoon van zyn Bisdom, die 120 jaren oud was. Hy hadſe laten halen in een draagſtoel. Voor dien Prelaat gebracht zynde, maakte ſy haar reverentie op de oude wyze, at een beſchuit, en dronk een glas wyn, leggende de hand op de maag, en zeggende dat die wyn haar verſterkte. De Biſſchop wilde haar houden in zyn Bisdom, doch wanneerme hem te kennen gaf, dat een nieuwe regime van leven, en een al te ſterk voedſel, haar onfeilbaar zou doen ſterven, had hyſe weêr tot harent gezonden, na haar belooft te hebben vanſe te zullen kleden, en te doen geven 12 Livres s' maands.

1739. In February overleed te Parys de Abdis der Nonnen van de liefde van den H. Zaligmaker, in den ouderdom van 100 jaren.

1739. In April overleed een onderdaan van de Lord Lovat, in den ouderdom van 126 jaren, hebbende 't gebruik van zyn verſtand en zinnen tot weinig uiren voor zyn dood behouden, ſtellende als toen nog ordre voor zyn begraffeniſſe.

1739. Wierd te Parys in 't Hospitaal gebragt een Vrou oud 128 jaren, die in dien hogen ouderdom haar volkomen verstand had.

1739. Is te Skareburgslöhn in Zweden, overleden een Vryster in den ouderdom van 124 jaren.

1740. Is in 't Bosch by Barkely in Sweden, overleden in 't 139 jaar van zyn ouderdom een Bedelaar die sig geduirig daar in opgehouden heeft.

1740. Is de Cure van St. Michiel, een Parochie van de Stad Libourne in Vrankryk overleden in den ouderdom van 119 jaren, hebbende tot aan deszelfs einde zyn volle verstand behouden, en zonder enige moeite konnen gaan, ook eerst zedert een jaar wegens swakheit van gezicht opgehouden van de Mis te celebreren.

1740. Den 28 Augustus wierd te Napels in de Parochie Kerk van St. Anna begraven een Hoogduitse Dienst-meid van 120 jaren.

1740. In December woonde in de straat Mortellerie te Parys een Vrou oud 132 jaren, die seer welvarende was in haar hogen ouderdom.

1741. In January wierd te Parys in de Kerk van St. Paul begraven een Vrou van die Parochie, oud 134 jaren en 10 maanden. Sy troude voor de derdemaal in haar 108 jaar.

1741. De 2 Maart stierf te Zwol een Wagtmeester, uit Pomeren geboortig, oud zynde 114 jaren, hebbende de Geunieerde Provincien seer veele jaren gedient: dezelve is tot 5 à 6 dagen voor zyn dood redelyk krachtig geweest, en wist in een goede ordre zyn wedervaren in den Oorlog beknopt by gelegentheit te verhalen, doch in de laaste jaren was zyn gezicht swak.

1743.

1743. In of omtrent Mey is te Parys in de Kerk van St. Marguerite, Voorſtad van St. Antoine, een Vrou van 90 jaren, in 't 5de huwelyk, met een Jongman van 106 jaren getrout.

1737. Leefde een ſeeker Moor van Bengale in Ooſt-Indien, die doen 330, of zo andere willen, 335 jaren oud was, en van de oudſten van 't Land, altyt van een en het zelve gelaat en gedaante gezien was, die ook heugen mogt dat 'er in Cambaye niet een Mahometaan gezien wierd. Hy was viermaal van tanden, en ook zo veel maal van hair veranderd, dat nu ſwart en dan grys was. Hy had ongelooflyk veel Vrouwen in zyn leven gehad, en 100 jaren lang een Afgoden-dienaar, en de overige jaren een Mahometaan geweeſt. De Sultan van Cambaye, Badumus genaamt, beſchikte leef-middelen aan hem, die hy ſedert van de Stads-Voogd Diu kreeg.

Xenophon ſchryft, dat 'er een Koning in de Zeelandrien 600 jaren is oud geworden, en deszelfs Soon 800.

Bellonikus ſchryft dat 'er in Ætolie, van 't geſlachte der Epiroten, waren, die by de 200 jaaren leefden.

Joſephus tekent aan, dat de Secte der Eſſeers in Judea, doorgaans leefden tot aan de 100 jaren, om dat, zegt hy, zy ſeer matig waren in eeten en drinken, en op alles een goede orde hielden.

Auguſtinus ſchryft, dat 'er veel menſchen voor den Zondvloed waren geworden 900 jaren, maar nooit iemant gevonden was, die 1000 bereikt had.

Doctor *Liſter* meld van 8 perſonen in 't Noorden van Engeland, waar van de jongſte ruim 100, en de oudſte ruim 140 jaren bereikte. Hy zegt dat 't voedſel van deze bergachtige landſtreek uit der mate grof is. Volgens Cheyne is 'er geen plaats in de waereld daar men 't leven waarſchynlyker zoude kunnen verlengen, dan in Engeland; en inzonderheit in de zodanige plaatſen van 't zelve die eene vrye en friſſche lugt, mitsgaders eenen zand- of krytachtige grond hebben; indien by een behoorlyke oeffening, ſoberheit en ſlegt eenvoudig voedſel gevoegt wierde.

Zaunſtifer zegt, dat de Volkeren van 't Noorden, ſchoon onder een ſeer koud geweſt, konden leven 160 en meer jaren.

AANTEKENING

Nopens het Jaarlykse Sterfgetal der

MENSCHEN,

Getal der Gedoopte

KINDEREN,

Als mede der Persónen welke sich in den

ECHTEN STAAT

Hebben begeven, en andere Wetens-waardige dingen.

In het jaar 1636. in de Pest-tyt storven te Haarlem 8524 menschen: Namelyk

In January	183.	In Julius	563.
— February	149.	— Augustus	1153.
— Maart	162.	— September	1851.
— April	195.	— October	1768.
— Mey	406.	— November	1260.
— Junius	348.	— December	486.

Te Leiden was de sterfte toen nog ongelyk groter; want in 12 maanden tyts waren daar 15735 Menschen gestorven. Het grootste getal in een maand, was in October 1635, dit bedroeg 5249.

Volgens *Ricciolius*, Hoogleeraar te Bononien, zyn Anno 1654. in gemelde ſtad geteld 26948 Mannelyke, en 29235 Vrouwelyke, en wierden 'er in 't jaar 1657. gevonden 26991 Mannelyke, en 30432 Vrouwelyke perſonen.

1698. Zyn in 't Hertogdom Cleef en 't Graafſchap Mark gedoopt 6178, getrout 1888, en 4215 geſturven.

1707. En in 't begin van het jaar 1708. zyn te Haarlem Huisgeſinnen bevonden 8662. Namelyk

Gereformeerden	5256.
Remonſtranten	41.
Lutheranen	242.
Mennoniten	917.
Roomsgezinden	2175.
En zulke, die men zonder Religie noemde	31.

Van den 22 December 1716. tot den 17 December 1717. zyn te Londen gedoopt 9630 Knegtjes, en 8845 Meisjes; zynde te zamen 18475: daar tegen begraven 11934 van het Manlyke, en 11512 van het Vroulyk geſlagt, dus in een 23446; en alzo 4971 perſonen meer geſtorven als geboren.

Te Londen en deszelfs Voorſteden zyn zedert den 15 December 1724. tot den 24 December 1725. gedoopt 18859 Kinderen, en 25523 begraven, zynde 429 minder als het vorige jaar.

1725. Trouden in 't Graafſchap Ravensberg 680 paar, daar werden 2417 in gedoopt, en ſtierven 'er 2166.

1725. Zyn getrout in 't Vorſtendom Minden 684, gedoopt 2203, en geſtorven 2030.

1725. Zyn te Amſterdam geſtorven 6748, daar het getal in 't vorige jaar geweeſt is 7622. In die ſtad waren getrout in de Gereformeerde Kerken 1557 paar, en daar buiten 693 paar.

1725. Zyn te Berlyn getrout 728 paar, en 2855 kinderen geboren, en 2819 menſchen geſtorven.

1725. Zyn te Coppenhagen 275 perſonen meer geboren, als geſtorven.

1725. Zyn in het Graafſchap Tecklenburg gedoopt 769 kinderen, getrout 255 paar, en geſtorven 647 menſchen.

Volgens den naukeurigen Naſpoorder in zulk ſlag van zaken, de Heer *Struick*, zo zyn'er te Dresden in de volgende 5 jaren Perſonen geſtorven: Namelyk

In 't Jaar 1720	1661.
——— 1721	1860.
——— 1723	1554.
——— 1724	1663.
en Anno 1725	1556.
koomt voor de 5 jaar	8294.

en door 5 gedivideert byna 1659 overledene Menſchen voor yder Jaar, 't eene door het ander gerekent.

1725. Zyn aldaar gedoopt 1600 kinderen, en geſtorven volgens de Courant 1642 Perſonen.

Te Weenen en deszelfs Voorſteden zyn geſtorven, gelyk hier nevens aangetekent ſtaat:

In 't jaar	1725 5365.	Anno	1732 7872.
———	1727 6154.	———	1733 6953.
———	1728 7045.	———	1735 5549.
———	1730 8493.	———	1737 6735.
———	1731 6710.	———	1739 6142.

Alzo zyn in 10 jaren 67018 Menſchen overleden.

1725. Zyn te Weenen en in de Voorſteden geboren 4708 kinderen: 1731, 5005. Anno 1732, 4744. In het jaar 1739, 6060.

1725.

1725. Zyn in 't Hertogdom Cleef gedoopt 6949 kinderen, 2071 paren getrout, 7182 geſtorven.

1725. Zyn in 't Graafſchap Meurs geboren 426 kinderen, 166 paar getrout, 529 geſtorven.

1725. Zyn in 't Overkwartier van Gelderland, wel eer het Spaanſche geheten, geboren 1868 kinderen, getrout 420 paar, en geſtorven 1860 menſchen.

1726. Zyn te Amſterdam geſtorven 9255 menſchen, en 1727. 13775. Anno 1728. 11164, 1729. 9618, en in 't jaar 1730. 8912.

1727. Zyn te Parys en deszelfs Voorſteden 18715 kinderen gedoopt, 19100 menſchen geſtorven, 3815 paar getrout, en 2102 kinderen tot Vondelingen gelegt; 't getal der gedoopten is Anno 1728. 506 meerder dan in 't vorige jaar; dat der getrouden 813 paar, en dat der dooden 78, doch dat der Vondelingen is nu 164 minder.

1727. Zyn te Londen geſtorven 28418 menſchen, en 't volgende jaar 27810.

1728. Zyn te Dantzig 1864 kinderen gedoopt, 1415 menſchen geſtorven, en 444 paar getrout.

1728. Zyn te Augsburg 1365 perſonen geſtorven.

1728. Zyn in 't gebied van den Koning van Pruiſſen gedoopt 75970, getrout 22044, geſtorven 64936: waar onder Berlin met de Voorſteden telt 3308.

Sedert den 10 December 1728. tot den 12 December 1729. zyn in Londen en Weſtmunſter gedoopt 8736 jongens, en 8324 meisjens, dus te zamen 17060 kinderen; en gedurende dien tyt geſtorven 14898 mannen of jongens, en 14824 vrouwen of meisjens, makende in 't geheel 29722; zo dat men dit jaar 1912 dooden meer gehad heeft, als in 't vorige jaar.

1729. Zyn te Dantzig gedoopt 1820 kinderen, daar en tegen begraven 1842 menſchen, en getrout 493 paar.

Volgens de jaarlykſe Lyſt die door de Klerken der byzondere Wyken van Londen aan den Koning overgelevert is, zyn zedert den 9 December 1729. tot den 15. December 1730. O. Styl binnen Londen en Weſtmunſter geboren 8606 jongens, 8512 meisjens, te zamen 17118, en daar en tegen geſtorven 13306 Mannen of jongens, en 13455 Vrouwen of meisjens, te zamen 26761. Zo dat 't getal der doden dit jaar 2961 minder is geweeſt, als dat van het vorige jaar. Onder deze doden zyn

10368	perſonen beneden de 2 jaar oud.
2448	tuſſchen de 2 en 5 jaren.
1092	——— de 5 en 10 jaren.
901	——— de 10 en 20 jaren.
2048	——— de 20 en 30 jaren.
2471	——— de 30 en 40 jaren.
2373	——— de 40 en 50 jaren.
1677	——— de 60 en 70 jaren.
1001	——— de 70 en 80 jaren.
622	——— de 80 en 90 jaren.
128	——— de 90 en 100 jaren.
2	van 101 jaren.
2	van 103 jaren.
3	van 104 jaren.
1	van 105 jaren.

1730. Zyn te Dantzig geſtorven 2951 menſchen.

1331. Zyn te Londen geſtorven 25262 menſchen, geboren 17830 kinderen.

1731. Zyn tot Amſterdam getrout 1894 paren Gereformeer-

meerden, 890 paar andere Geſintens, zamen 2784, en in dat jaar geſtorven 8383.

1731. Zyn te Berlin getrout 841 paar, geboren 3400 kinderen, en geſtorven 3173 menſchen.

1731. Zyn te Coppenhagen geboren 2187 kinderen, geſtorven 2420 menſchen.

1731. Zyn te Dresden geboren 1680 kinderen, getrout 474 paren, en geſtorven 1616 menſchen.

1731. Zyn in de Steden, Dorpen van Oud-Mittel en Ucker Mark gedoopt 1858 kinderen, waar onder 1107 onechte, getrout 4921 paar, geſtorven 15078, waar onder 88 die 90 en over de 100 jaren oud geworden zyn.

1732. Zyn te Londen geſtorven 23358 menſchen.

1732. Zyn te Amſterdam geſtorven 7332 menſchen.

In den tyt van 32 jaren zyn'er te Gouda, dat is van 1701 tot 1732. beide ingeſloten, 19227 perſonen geſtorven, dus ruim 600 menſchen voor yder jaar, 't eene door het ander gerekent.

Volgens de Lyſt der perſonen welke ſedert den 12 December 1732. tot den 12 December 1733. in de verſcheide Parochien van Londen en Weſtmunſter geſtorven en gedoopt zyn geblykt, dat aldaar 8811 jongens en 8654 meisjens, en zulks te zamen 17465 kinderen gedoopt zyn, waar tegens 14372 Mannelyke, en 14861 Vrouwelyke perſonen, en dus in 't geheel 29233 geſtorven zyn, vervolgens 5875 perſonen meer als 't vorige jaar.

1733. Zyn te Dantzig geboren 2027 kinderen, 1599 geſtorven, en 497 paar getrout.

1733. Zyn te Amſterdam geſtorven 10691.

Sedert den 12 December 1733. tot den 10 December 1734. zyn in de verſcheidene Parochien van Londen en Weſtmun-

ſter

ſter gedoopt 8955 jongens, meisjens 8675, te zamen 17630, en geſtorven 13016 Mansperſonen, 13046 Vrouwsperſonen, in een 26062, zynde 3171 minder dan in 't jaar te voren.

Geduirende 't jaar 1734. zyn te Amſterdam geſtorven 7764 menſchen, zynde 2927 minder als Anno 1733. Het getal der getroude in gemelde Stad was 1606 paar Gereformeerden, andere geſintens 891 paar, te zamen 2494.

1735. Zyn te Londen geſtorven 23538 menſchen.

1735. Zyn te Amſterdam geſtorven 6533.

1736. Zyn te Londen gedoopt 8470 jongens, 8020 meisjens, in 't geheel 16491, daar tegen zyn geſtorven 13695 jongens, 13886 meisjens, te zamen 27581 menſchen, zynde dit jaar 4043 meer geſtorven dan voorleden jaar.

1736. Is 't getal der dooden te Amſterdam geweeſt 9026.

Van 't jaar 1728. tot 1737. beide inclusive, zyn 'er te Enkhuiſen 4116 Menſchen geſtorven, dat is het eene jaar door 't ander gerekent, ruim 411 menſchen, 't welk maar ruim een 22ſte deel is, van 't bovengemelde getal dat 'er jaarlyks te Amſterdam ſterft.

1737. Zyn te Amſterdam geſtorven 9291.

1737. Zyn te Koppenhagen geboren 2432 kinderen, en geſtorven 3319 menſchen, zo dat 'er 887 meer geſtorven als geboren zyn.

1737. Zyn te Koningsbergen getrout 398 paar, geboren 1335 kinderen, en geſtorven 1966 menſchen, dus 631 meer geſtorven, dan geboren.

1737. Zyn te Weenen en in de Voorſteden Perſonen geſtorven — 6735.

Waar onder kinderen van een jaar — 2473.

Van 1 tot 10 jaren — 1586.

Van 10 tot 20 jaren — 178.

Van 20 tot 30 jaren —— —— 400.
Van 30 tot 40 jaren —— —— 450.
Van 40 tot 50 jaren —— —— 490.
Van 50 tot 60 jaren —— —— 367.
Van 60 tot 70 jaren —— —— 359.
Van 70 tot 80 jaren —— —— 289.
Van 80 tot 90 jaren —— —— 110.
Van 90 tot 100 jaren —— —— 24.
En van hondert en daar over —— —— 4.

Volgens de Lysten der Dood- en Doop-boeken, zyn sedert den 23 December 1737. tot den 24 December 1738. in Londen en Westmunster gestorven 12750 zo mannen als knegtjens, en 13075 meisjes en vrouwen, dus te zamen 25825 Personen, en gedoopt 8212 knegtjens, en 7848 meisjes, en zulks in 't geheel 16060 kinderen; overzulks dat 1998 personen minder gestorven zyn dan des jaars te voren; en volgens de gemelde Lyst blykt, dat in het eerst gemelde jaar personen gestorven zyn, te weten, beneden de 2 jaren 9600.

Tusschen de 2 en 5 jaren —— —— 2366.
—— 5 en 10 —— —— 784.
—— 10 en 20 —— —— 783.
—— —— 20 en 30 —— —— 2072.
—— —— 30 en 40 —— —— 2439.
—— —— 40 en 50 —— —— 2363.
—— —— 50 en 60 —— —— 2106.
—— —— 60 en 70 —— —— 1551.
—— —— 70 en 80 —— —— 1121.
—— —— 80 en 90 —— —— 529.
—— —— 90 en 100 —— —— 101.
—— —— 100 en 111 —— —— 10.

Geduirende 't jaar 1738. zyn te Koningsbergen geboren 1399 kinderen, geſtorven 2052 perſonen, en getrout 422 paar.

1738. Zyn in de Stad Dantzig 1771 kinderen geboren, 2104 perſonen geſtorven, en 554 paar getrout.

1738. Zyn te Amſterdam geſtorven 7762, en getrout 2561 paar: namentlyk 1633 paar in de Gereformeerde Kerken, en daar buiten 928.

1739. Zyn te Haarlem geſtorven oude perſonen 496, jonge dito 621. In de grote Kerk zyn gedoopt ſonen 335, dochters 341, als mede 11 paar Twelingen, en 3 bejaarde perſonen, in 't geheel 701. Getrout in gemelde Kerk 192 paren.

1739. Zyn te Londen geſtorven 25432 perſonen van beyderlei Sexe, waar onder tien boven de 100 en 138 jaren. Geboren 16181.

1739. Zyn te Amſterdam geſtorven 7507 menſchen.

Van den 22 December 1739 tot den 27 December van 't jaar 1740, zyn te Londen overleden 30811 perſonen, en dus 5379 meer als voorlede jaar, en gedoopt 15231 kinderen. Onder de dooden zyn geweeſt 112 boven de 90 tot 107 jaren.

1740. Zyn te Amſterdam geſtorven 10056 menſchen, zynde dus 2549 meer als in 't voorgaande jaar. Getrout 2377 paar, namentlyk 1512 paar in de Gereformeerde Kerk, en daar buiten 865 paar.

1740. Zyn te Haarlem geſtorven jonge menſchen 932, en oude 612: zynde dus 427 dooden meer dán in 't voorgaande jaar. In de grote Kerk zyn gedoopt 604 kinderen, namentlyk 290 ſonen, en 314 dochters, en in dezelve getrout 180 paar.

1740. Zyn te Parys 18632 gedoopt, 4017 paar getrout, 24949 geſtorven, en 3150 kinderen te Vondelingen gelegt. Volgens de Heer *Struick*, zouden 'er in gemelde Stad, in de jaren 1733, 1734, 1735, en 1736, maar 67684 Menſchen geſtorven zyn. Dit zou yder jaar, het eene door 't andere gerekent 16921 overledene Perſonen weſen.

1741. Wierd te Dresden met den druk gemeen gemaakt een geëxtraheerde naricht uit de Kerke-boeken van 't getal der getroude, gedoopte, begravene, en Communicanten van gemelde Capitale en derzelver Voorſteden over 't jongſtlede jaar, bedragende de Communicanten t' zamen 91879 perſonen. De gedoopte 1702 kinderen, de begravene daar en tegens 2271 perſonen, en de gehuwde 408 paar.

1741. Zyn te Amſterdam begraven 9864 menſchen, en dus 192 minder als in 't voorleden jaar. In de Kerken zyn getrout 1368, en op het Stadshuis 198 paar, zynde te zamen 1566, en dus 811 paar minder als in het voorlede jaar.

1741. Zyn binnen Haarlem begraven 1282 dooden; in de Gereformeerde Kerk gedoopt 555 kinderen, daar onder 8 paar twelingen, en 6 bejaarden, en aldaar getrout 147 paar.

1741. Zyn te Londen geſtorven 32169 menſchen. Volgens de Heer *Struick*, zo zyn in die Stad, ingevolge de Lyſten die daar jaarlyks van gemaakt worden, in den tyt van 34 jaren, dat is van Anno 1604. tot 1637. beide ingeſloten, geſtorven 2431550 Menſchen, waar onder 152302 aan de Peſt zyn overleden.

1742. Zyn te Amſterdam getrout 2288 paar, te weten, 1447 in de Gereformeerde Kerk, en 841 paar daar buiten. Geſtorven 7351 menſchen.

Tafel van de geſtorvene Menſchen te Alkmaar van de volgende jaaren.

1696.	376.	1712.	464.	1728.	539.
1697.	330.	1713.	487.	1729.	522.
1698.	349.	1414.	483.	1730.	508.
1699.	385.	1715.	415.	1731.	614.
1700.	436.	1716.	386.	1732.	446.
1701.	372.	1717.	485.	1733.	424.
1702.	352.	1718.	463.	1734.	386.
1703.	436.	1719.	734.	1735.	313.
1704.	471.	1720.	527.	1736.	404.
1705.	412.	1721.	421.	1737.	555.
1706.	367.	1722.	517.	1738.	379.
1707.	433.	1723.	423.	1739.	385.
1708.	465.	1724.	495.	1740.	386.
1709.	413.	1725.	396.	1741.	340.
1710.	361.	1726.	406.	1742.	305.
1711.	481.	1727.	714.		

Dus aan dooden in 47 jaren 20761.

Geduirende het jaar 1742. zyn te Koningsbergen getrout 555 paar, geboren 1621, en geſtorven 1589 menſchen.

1742. Zyn te Haarlem begraven oude perſonen 478, kinderen 454. In de grote Kerk gedoopt ſonen 288, dochters 270, t'ſamen 558, daar onder gerekent 9 paar twelingen, en Bejaarden 5, in de Gereformeerde Kerk getrout 190 paar.

Volgens een Lyſt uit de Doop- en Dood-boeken van Londen door de Klerken der reſpective Parochien aan den Koning overgelevert, blykt, dat ſedert den 26 December 1741. tot den 25 derzelver maand van den jare 1742. binnen Londen en Weſtmunſter gedoopt zyn 7048 jongens, en 6703 meisjes, zamen 13751 kinderen. En geſtorven 13565 Mans- en 13918 Vrous-perſonen, makende in het geheel 27483, dus in dit jaar minder als in 't vorige jaar geſtorven zyn 4686 menſchen.

De

De Lyſt der Dooden is als volgt:

9030	beneden de 2 jaren.
2642	tuſſchen de 2 en 5 jaren.
1035	—— —— 5 en 10 jaren.
893	—— —— 10 en 20 jaren.
2203	—— —— 20 en 30 jaren.
2813	—— —— 30 en 40 jaren.
2959	—— —— 40 en 50 jaren.
2333	—— —— 50 en 60 jaren.
1634	—— —— 60 en 70 jaren.
1250	—— —— 70 en 80 jaren.
582	—— —— 80 en 90 jaren.
100	—— —— 90 en 100 jaren.
9	—— —— 100 en 110 jaren.

Geduirende 't jaar 1743. zyn te Amſterdam getrout 2233 paar Perſonen, namentlyk 1381 in de Gereformeerde Kerken, en daar buiten 852. Geſtorven 7043 menſchen.

1743. Zyn binnen Haarlem begraven Bejaarde perſonen 449, en 620 kinderen. In de Gereformeerde Kerk zyn gedoopt 276 Sonen, en 293 Dochters, t'zamen 569, daar onder gerekent 9 paar Twelingen. Bejaarde Perſonen gedoopt 14.

1743. Zyn te Koningsbergen geboren 1857 kinderen, 557 paar menſchen getrout, en 1371 perſonen geſtorven.

Sedert den 25 December 1742. tot den 24 dito van 't jaar 1743. zyn te Londen geboren 7726 jongens, en 7324 meisjes, t'zamen 15050 kinderen; en daar en tegen geſtorven 12181 Mans, en 13019 Vrous-perſonen, zamen 25200.

Namentlyk beneden de 2 jaren oud 8621.

Tuſſchen de 2 en de 5 jaren oud 1955.

Van

Van	5 tot 10	947.
——	10 tot 20	813.
——	20 tot 30	1935.
——	30 tot 40	2342.
——	40 tot 50	2611.
——	50 tot 60	2004.
——	60 tot 70	1729.
——	70 tot 80	1507.
——	80 tot 90	629.
——	90 tot 100	93.
——	100	3.
——	101	1.
——	102	1.
——	103	3.
——	104	3.
——	105	2.
——	106 jaren	1.

Invoegen 't getal der dooden 2283 minder is dan in het jaar 1742.

1744. Zyn te Amsterdam overleden 7994 menschen, en getrout 2267 paren, namentlyk 1420 paar in de Kerken, en 847 paar op 't Stadshuis.

1744. Zyn te Koningsbergen geboren 1934 kinderen, gestorven 1680 menschen, en getrout 533 paar.

1744. Zyn binnen Haarlem begraven oude Personen 493, kinderen 600. In de grote Kerk gedoopt Sonen 270, Dochters 260, zamen 530, daar onder 5 paar Twelingen, en 2 Bejaarden. Getrout 180 paar.

1745. Zyn te Dantzig getrout 385 paar, gestorven 1855 personen, en geboren 1862 kinderen.

1745. Zyn te Koningsbergen getrout 589 paar, gestorven 1858 personen, en geboren 1960 kinderen.

1745. Zyn te Amsterdam overleden 8019 menschen, en getrout 2150 paar, te weten, 1313 in de Kerken, en 837 paar op het Stadshuis.

Tafel van 60 jaren van 't getal der menschen die in elk Jaar te Haarlem gestorven zyn.

Jaaren.	Dooden.	Jaaren.	Dooden.	Jaaren.	Dooden.
1679.	2535.	1706.	1354.	1726.	1588.
1680.	2296.	1707.	1343.	1727.	2141.
1687.	1393.	1708.	1431.	1728.	1935.
1688.	1398.	1709.	1166.	1729.	1731.
1690.	1952.	1710.	1340.	1730.	1595.
1691.	2688.	1711.	1354.	1731.	1432.
1692.	2207.	1712.	1419.	1732.	1472.
1693.	2237.	1713.	1198.	1733.	1529.
1694.	2169.	1714.	1226.	1734.	1273.
1695.	1385.	1715.	1247.	1735.	1192.
1696.	1478.	1716.	1456.	1736.	1449.
1697.	1465.	1717.	1468.	1737.	1713.
1698.	1227.	1718.	1434.	1738.	1257.
1699.	1582.	1719.	1953.	1739.	1117.
1700.	1449.	1720.	2054.	1740.	1544.
1701.	1320.	1721.	1942.	1741.	1282.
1702.	2577.	1722.	1616.	1742.	968.
1703.	1606.	1723.	1495.	1743.	1069.
1704.	1598.	1724.	1333.	1744.	1093.
1705.	1547.	1725.	1194.	1745.	1968.

In het jaar 1745. zyn te Haarlem geboren

	Sonen,	Dochters,		Sonen,	Dochters,
January	55.	39.	Julius	60.	54.
February	61.	43.	Auguſtus	49.	56.
Maart	64.	54.	September	49.	54.
April	56.	54.	October	60.	52.
Mey	40.	48.	November	64.	57.
Junius	54.	49.	December	49.	52.

Sonen 661, Dochters 612, te zamen 1273, waar onder waren 13 paar Twelingen, en 42 kinderen, die dood ter wareld gekomen zyn. Het getal der gedoopte kinderen in de Gereformeerde Kerk is 276 Sonen, en 272 Dochters, te zamen 548 kinderen, daar onder gerekent 3 paar Twelingen.

In voorſchreven Stad zyn geſtorven oude menſchen 498, en jonge 578.

In de Gereformeerde Kerk zyn getrout 168 paar.

1745. Zyn te Koppenhagen 2799 kinderen geboren, en geſtorven 2794 perſonen.

1745. Zyn te Breſlau 1962 perſonen geſtorven, en daar en tegen gedoopt 1360 kinderen.

FINIS.

Staatsgeval der MENSCHEN, Bl. 29

In het jaar 1745. zyn te Kopenhagen geboren

	Sonen,	Dochters,		Sonen,	Dochters,
January	55.	39.	Julius	60.	[illegible]
February	51.	43.	Augustus	49.	[illegible]
Maart	64.	54.	September	49.	[illegible]
April	56.	54.	October	[illegible]	[illegible]
Mey	40.	46.	November	64.	[illegible]
Junius	54.	49.	December	49.	52.

Sonen 661. Dochters 612, te zamen 1273, waar onder waren 13 paar Twelingen, en 42 Kinderen, die dood ter wereld geboren zyn. Het getal der gedoopte kinderen in de Gereformeerde Kerk is 279 Sonen, en 272 Dochters, te zamen 545 Kinderen, daar onder gerekent 3 paar Twelingen.

In voorschreven Stad zyn gestorven onde menschen 498, en jonge 578.

In de Gereformeerde Kerk zyn getrouwt 168 paar.

1745. Zyn te Koppenhagen 2799 kinderen geboren, en gestorven 2794 personen.

1745. Zyn te Breslau 1962 personen gestorven, en daar en tegen gedoopt 1960 kinderen.

FINIS

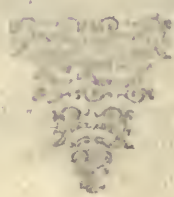

CJ
67
V47
1746

Verklaring van allerhande
zo goude 2. druk, de
helft verm.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY